

Bedriftene

Utvinning av råolje og naturgass

Produksjons- og markedsforhold

1999 var et vesentlig bedre år for olje- og gassproduksjonene enn 1998. Ifølge foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) økte verdien av olje- og gassproduksjonen fra 135,7 milliarder kroner i 1998 til 186,3 milliarder kroner i 1999 målt i løpende priser. Dette tilsvarer en økning på 37,3 prosent. Økningen skyldes først og fremst at prisene på olje og gass økte med 36,5 prosent fra 1998 til 1999, idet produksjonen av olje og gass bare gikk opp med 0,6 prosent. Eksporten av råolje målt i løpende priser steg fra 91,1 milliarder kroner i 1998 til 132,4 milliarder kroner i 1999, til tross for at eksportert mengde gikk ned med 3,9 prosent. For naturgass var bildet noe annerledes. Her sank prisene med 3,7 prosent fra 1998 til 1999 mens eksportert mengde økte med 10,7 prosent. Eksportverdien av naturgassen økte dermed fra 27,2 milliarder kroner i 1998 til 29,0 milliarder kroner i 1999 målt i løpende priser.

Produksjon av olje, gass, NGL og kondensat i januar-desember 1999

	Produksjon januar-desember 1999		Andel av henholdsvis olje- og gassproduksjonen	
	Tusen Sm ³ o.e.	Tusen Sm ³ o.e. / Prosent	Prosent	Prosent
Petroleum i alt	225 920	3 349 / 1,5	1,5	
Olje i alt	168 599	-351 / -0,2	-0,2	100,0
Herav:				
Oseberg	19 435	-4 668 / -19,4	-19,4	11,5
Gullfaks	17 130	-2 528 / -12,9	-12,9	10,2
Statfjord	12 519	-4 077 / -24,6	-24,6	7,5
Ekofisk	15 660	-751 / -4,6	-4,6	9,3
Troll Olje	12 443	-261 / -2,1	-2,1	7,4
Heidrun	12 449	552 / 4,6	4,6	7,4
Snorre	9 399	-692 / -6,9	-6,9	5,6
Draugen	12 139	945 / 8,4	8,4	7,2
Gass i alt	47 421	3 800 / 8,0	8,0	100,0
Herav:				
Troll Øst	25 461	5 507 / 27,6	27,6	53,7
Sleipner Øst	10 315	1 664 / 19,2	19,2	21,8
Ekofisk	3 379	-1 632 / -32,6	-32,6	7,1
Statfjord	2 141	-371 / -14,8	-14,8	4,5
Valhall	1 036	71 / 7,4	7,4	2,2
Gullfaks	913	-542 / -37,3	-37,3	1,9
Heimdal	820	-506 / -38,2	-38,2	1,7
NGL og kondensat i alt	9 900	-100 / -1,0	-1,0	

Kilde: Oljedirektoratet.

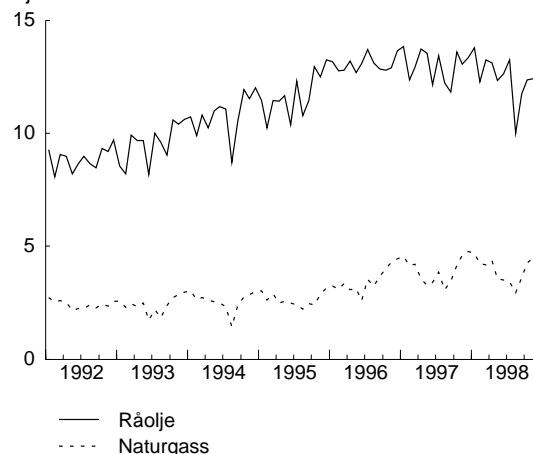
I 1999 var den samlede produksjonen av petroleum på norsk sokkel 225,9 millioner Sm³ o.e. Dette var en økning på 1,5 prosent sammenlignet med 1998. Oljeproduksjonen (eksklusiv NGL og kondensat) var i fjor på 168,6 millioner Sm³ o.e., en nedgang på 0,2 prosent fra året før. I nasjonalbudsjettet for 2000 ble det antatt at oljeproduksjonen skulle stige med 2,7 prosent fra 1998. Dette ser nå ikke ut til å holde stikk. Norge forpliktet seg til å redusere sin oljeproduksjon med 100 000 fat per dag fra 1.april 1999 til et nivå på til sammen 200 000 fat per dag. Produksjonskuttene ble gjort utfra forventet produksjon. Imidlertid har tekniske problemer og utsettelse ført til at produksjonen fra norsk sokkel ble mer enn 200 000 fat per dag lavere enn det som var forventet. Selskapene på norsk sokkel har derfor merket lite til de pålagte produksjonskuttene.

Produksjonen av naturgass var i 1999 på 47,4 millioner Sm³ o.e., hvilket tilsvarer en økning på 8,0 prosent sammenlignet med 1998. Per dato har Norge forpliktet seg til å levere noe over 70 millioner Sm³ o.e. naturgass i kontraktsåret 2005. Produksjonen av naturgass antas derfor å stige i årene fremover.

Produksjonen av NGL og kondensat i 1999 var ca. 0,1 millioner Sm³ lavere i 1999 enn i 1998.

De fleste feltene opplevde en nedgang i produksjonen 1999 sammenlignet med 1998. De fire største feltene i 1998 var Oseberg, Gullfaks, Ekofisk og Statfjord. I 1998 utgjorde produksjonen fra disse fire feltene 45,4 prosent av oljeproduksjonen fra norsk sokkel. I 1999 er denne andelen redusert til 38,5 prosent. Størst var nedgangen på Statfjord hvor oljeproduksjonen i 1999 var 24,6 prosent lavere enn i 1998.

Olje- og gassproduksjon. 1992-1998
Råolje (mill tonn) og naturgass (mrd. Sm³)
Ujusterte tall.

Kilde: Oljedirektoratet.

Markedsutviklingen for varer fra olje- og gasssektorenSesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode¹

	Mrd. kr ² 1999	Volum					Priser				
		1999	99.1	99.2	99.3	99.4	1999	99.1	99.2	99.3	99.4
Produksjon	177,1	0,9	-1,1	-1,6	2,4	6,7	37,6	4,9	25,8	30,2	16,4
- Olje	147,0	-0,8	-2,4	-2,2	3,0	7,4	49,2	5,1	36,3	36,1	19,4
- Gass ³	30,1	10,3	6,6	1,2	-0,7	2,7	-3,7	0,9	-5,4	5,6	-0,7
Ekspert	161,4	-0,3	-2,5	1,9	-0,2	7,0	36,9	5,0	24,8	29,8	16,2
- Olje	132,4	-2,4	-4,2	2,0	-0,1	7,9	48,8	5,1	36,0	36,0	19,3
Hjemmeleveranser ⁴	14,6	16,6	14,4	-34,6	39,3	3,2	53,3	5,4	38,2	37,5	20,0
Import ⁴	2,1	13,7	-1,8	40,1	-2,5	9,0	43,9	-1,3	32,1	34,5	19,0
Innenl. anvendelse ⁴	16,8	16,2	12,6	-27,4	31,6	4,0	52,1	4,7	36,4	37,8	19,7
Lagerendring ^{4, 5}	1,6	..	42,0	-42,2	-45,1	56,9	-26,3	4,7	36,4	37,8	19,7
Innenl. etterspørsel ⁴	15,1	2,4	8,4	-24,6	42,7	1,0	52,5	4,7	36,4	37,8	19,7

¹ Tilnærmet i basisverdi, dvs. regnet uten avgifter og handelsavanse.² Nivå tall i 1999 i løpende priser.³ Produksjon og eksport av gass er identiske størrelser i Nasjonalregnskapet.⁴ Disse størrelsene omfatter kun olje.⁵ Endring i lagerendring i prosent av innenlandsk anvendelse i foregående kvartal.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Påløpte og anslåtte investeringskostnader i olje- og gassutvinning og rørtransport

Milliarder kroner, løpende priser

	1996	1997	1998	1998 ²	1999 ²	1999 ¹	2000 ¹
Utvinning av råolje og naturgass	41,9	54,3	70,8	68,8	59,8	63,2	48,0
Leting	5,5	8,3	7,6	7,9	7,3	5,2	7,1
Feltutbygging	25,3	35,3	45,1	42,8	32,8	34,1	21,3
Varer	15,6	21,7	26,3	25,6	20,9	20,9	11,2
Tjenester	7,1	8,4	10,0	8,9	4,7	8,7	3,8
Produksjonsboring	2,7	5,2	8,9	8,3	7,2	4,6	6,3
Felt i drift	9,0	9,2	12,4	12,6	16,7	20,0	18,7
Varer	1,1	1,1	2,4	2,0	3,6	3,0	3,8
Tjenester	1,3	1,2	1,5	1,5	2,3	2,6	2,6
Produksjonsboring	6,7	7,0	8,5	9,0	10,8	14,4	12,2
Landvirksomhet	2,1	1,5	5,7	5,5	3,1	4,0	0,9
Rørtransport	6,0	8,2	8,4	8,6	4,7	5,2	0,5
Petroleumssektoren totalt	47,9	62,5	79,2	77,4	64,5	68,4	48,5

¹ Anslag gitt i 4. kvartal 1999.² Anslag gitt i 4. kvartal 1998.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Når det gjelder produksjon av naturgass, så er det feltene Troll Øst og Sleipner Øst som er de dominerende. Troll Øst sto alene for over 50 prosent av produksjon av naturgass på norsk sokkel i 1999, mens Troll Øst og Sleipner Øst til sammen hadde omlag 75 prosent av produksjonen i 1999. I 1998 var Troll Øst sin andel på 45,7 prosent, mens Troll Øst og Sleipner Øst til sammen sto for 65,6 prosent av produksjonen av naturgass.

Investeringer*Anslag for 1999*

Anslaget for de samlede investeringer i olje- og gassvirksomheten og rørtransport innhentet i 4. kvartal 1999 er på 68,4 milliarder kroner. Dette er 9,0 milliarder kroner lavere enn tilsvarende anslag for 1998.

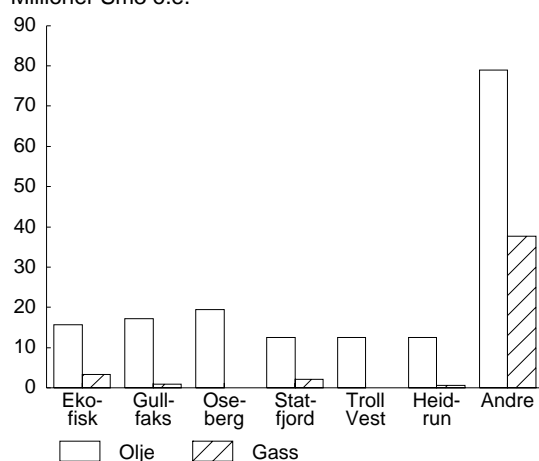
Nedgangen skyldes først og fremst lavere investeringer til feltutbygging.

Anslaget for investeringer til lettevirksomhet for 1999 oppgis nå av selskapene til å bli på 5,2 milliarder kroner. Dette er 2,7 milliarder kroner lavere enn tilsvarende anslag for 1998 og vi må tilbake til 1995 for å finne et lavere nivå på letteaktiviteten målt i kroner enn det som ser ut til å påløpe for 1999.

Saga Petroleum avsluttet 21. desember 1999 sin letteaktivitet på norsk sokkel med et nytt gass/kondensatfunn på Haltenbanken. Funnet ble gjort innenfor lisens 199 og er lokalisert vest for Kristin. Reservene i funnet antas ifølge North Sea Letter til å være rundt halvparten av Kristin-funnet, hvilket vil innebære ca. 20-30 milliarder Sm³ gass og ca. 20 millioner Sm³

Olje- og gassproduksjon fra de største feltene i 1999

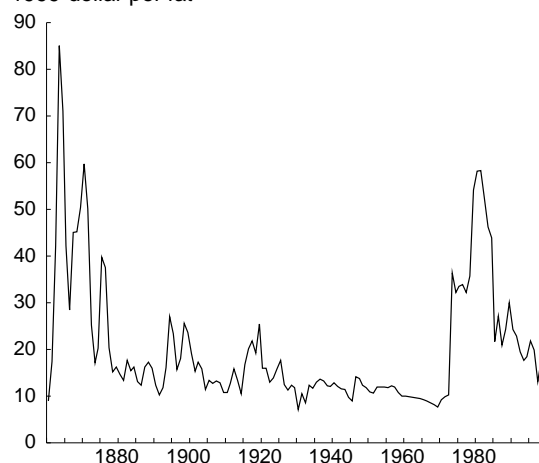
Millioner Sm3 o.e.

Kilde: Oljedirektoratet.

Realpris på råolje. 1861-1999

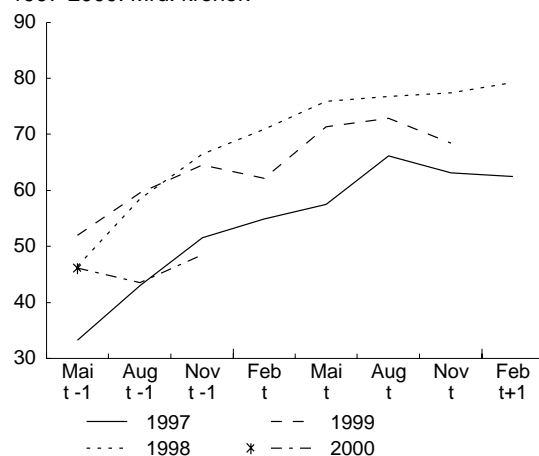
1999-dollar per fat

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Årsanslag for påløpte investeringskostnader i oljevirkomheten gitt på ulike tidspunkter.

1997-2000. Mrd. kroner.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

kondensat. Funnet, som antageligvis vil få navnet Erlend, ligger nær Kristin- og Lavransfunnet. Saga tror funnet av Erlend vil gjøre det lettere å bygge ut området i sin helhet. Fra 1. januar 2000 vil Statoil overta som operatør for dette området. Før funnet av Erlend antok man at Statoil ville bygge ut Kristin og Lavrans som satellitt-felt til Åsgard. Funnet av Erlend kan gjøre at en egen utbygging av området kan bli lønnsomt.

Investeringer til feltutbygging for 1999 anslås i 4. kvartal 1999 til å bli på 34,1 milliarder kroner. Dette er 8,7 milliarder kroner lavere enn tilsvarende anslag for 1998. De største utgiftene til feltutbygging i 1999 er ved feltene Åsgard, Snorre 2 og Oseberg Sør.

Investeringer i felt i drift i 1999 oppgis nå av selskapene til å bli 20,0 milliarder kroner. Dette er 7,4 milliarder kroner høyere enn tilsvarende anslag for 1998. Nye felt som Varg, Åsgard, Oseberg Øst og Gullfaks-satelittene fase I har alle bidratt til øke investeringer i felt i drift i 1999. De største bidragsyterne i 1999 ser ut til å bli feltene Statfjord, Troll Vest, Oseberg og Heidrun.

Anslaget for landinvesteringer for 1999 er nå på 4,0 milliarder kroner. Dette er 1,5 milliarder kroner lavere enn tilsvarende anslag for 1998. Bakgrunnen for dette er, som nevnt over, at det er planlagt få nye prosjekter samtidig som investeringene i eksisterende prosjekter avtar.

Investeringer til rørtransportsystemer er nå anslått til å bli 5,2 milliarder kroner. Dette er en nedgang på 3,4 milliarder kroner sammenlignet med anslaget for 1998 gitt i 4.kvartal 1998. Nedgangen skyldes lavere investeringer i Europipe II og rørledningen mellom Åsgard og Kårstø i 1999 enn i 1998. Europipe II ble for øvrig ferdigstilt til planlagt tid 1.oktober 1999.

Anslag for 2000

De samlede investeringer i olje- og gassvirksomheten og rørtransport er for 2000 anslått til 48,5 milliarder kroner. Dette er hele 16,0 milliarder kroner lavere enn tilsvarende anslag for 1999 innhentet i 4.kvartal 1998. Nedgangen skyldes først og fremst lavere investeringer til feltutbygging, men lavere investeringer i rørtransport og landvirksomhet bidrar også til nedgangen.

Investeringer til letevirksomhet for 2000 anslås i 4.kvartal 1999 til å bli 7,1 milliarder kroner. Dette er tilnærmet uendret sammenlignet med tilsvarende anslag for 1999, men en økning på 3,4 milliarder kroner sammenlignet med anslaget for 2000 gitt i forrige kvartal. Dette henger trolig sammen med den høye oljeprisen i andre halvdel av 1999. Innenfor disse tallene er det budsjettert med 3 letebrønner i Barentshavet. Statoil vil bore en brønn innenfor lisens 202,

Norsk Hydro en i område A, mens Norsk Agip etter planen skal bore en brønn innenfor lisens 229.

Leteinvesteringene i 2000 kan bli høyere enn anslått over da ingen av selskapene har budsjettert for de lisensene de eventuelt vil få tildelt i 16. konsesjonsrunde som vil bli tildelt i løpet av 1. halvår 2000.

Oljedirektoratet regner med at det ligger uoppdagede reserver i Barentshavet på ca. 6 milliarder fat oljeekvivalenter, i hovedsak naturgass. Det er hittil blitt boret 53 brønner i Barentshavet og det er gjort funn i 16 av disse. Det største funnet i Barentshavet er Snøhvit som ble oppdaget i 1984. Snøhvit inneholder 11,9 millioner Sm³ olje og 163,4 milliarder Sm³ gass. En plan for utbygging og drift av Snøhvit kan tidligst komme i slutten av 2000. Man er imidlertid avhengig av å finne en kjøper av gassen. Dette har foreløpig ikke lyktes. Det har ikke blitt boret i Barentshavet siden 1994, så det er stor spenning knyttet til årets boring i området. Blir resultatet positivt kan det komme nye tildelinger i Barentshavet om noen år.

Når det gjelder feltutbygging er anslaget for 2000 på 21,3 milliarder kroner. Dette er 11,5 milliarder kroner lavere enn tilsvarende anslag for 1999. Nedgangen skyldes at det har blitt satt i gang få utbyggingsprosjekter i de siste årene. I anslaget er det kun utbyggingsprosjekter som er godkjent i olje- og energidepartementet som er med. Nye utbyggingsprosjekter kan derfor komme til og øke anslaget for 2000 noe. Nedenfor gir vi en oversikt over de feltene som ligger nærmest til å bli omfattet av investeringsundersøkelsen.

Tune-feltet som Norsk Hydro er operatør for ble godkjent utbygd av Olje- og energidepartementet like før jul. Tune skal bygges ut ved en undervannsløsning tilknyttet Oseberg. Prosjektet antas å komme på rundt 2,5 milliarder kroner, og planlagt oppstart er 2002. Reservene for Tune er anslått til ca. 27 milliarder Sm³ gass og 7 millioner Sm³ kondensat.

Anslaget for investeringer i felt i drift i 2000 er på 18,7 milliarder kroner. Dette er 2,0 milliarder kroner høyere enn tilsvarende anslag for 1999. Økningen skyldes at flere felt er satt i drift i løpet av det siste året. Dette dreier seg om Varg, Visund, Oseberg Øst, Åsgard og Gullfakssatelittene Rimfaks, Gullveig og Gullfaks Sør. I tillegg er de Esso-opererte feltene Balder og Jotun samt Hydro-opererte Troll C satt i produksjon. Balder ble satt i drift 5. oktober mens Jotun kom i drift 25. oktober. Balder og Jotun skal til sammen produsere ca. 150 000 fat per dag. Troll C ble satt i drift 1. november og skal bidra til å øke produksjonen av råolje på Troll til ca. 300 000 fat per dag i 2000. Produksjon for 1999 er på ca. 215 000 fat per dag, slik at Troll C vil bidra til å øke produksjonen med om lag 80 000-90 000 fat per dag.

Anslag for petroleumsproduksjonen

I nasjonalbudsjettet for 2000 var det forventet en økning i produksjon av råolje (inkl. NGL) på 2,7 prosent fra 1998 til 1999 til et nivå på 184 millioner Sm³ o.e. Endelige tall fra oljedirektoratet viser at produksjonen av råolje (inkl. NGL) på norsk sokkel i 1999 var på 178,5 millioner Sm³ o.e., noe som er en nedgang på 0,3 prosent fra året før. Det endelige tallet for 1998 var på 179 millioner Sm³ o.e. Under har vi gjort en samlet oppstilling over anslagene fra nasjonalbudsjettene fra 1997 til 2000. Vi ser at anslagene for årene 1997-1999 har vært høyere enn det endelige tallet hele veien, selv om tallene har blitt nedjustert etter hvert som man nærmer seg det endelige tallet.

I nasjonalbudsjettet for 2000 har de anslått oljeproduksjonen (inkl. NGL) i 2000 til å bli på 213 millioner Sm³ o.e. Dette tilsvarer en økning på hele 15,8 prosent fra anslaget de har gjort for 1999. Tar vi utgangspunkt i at det endelige tallet for 1999 på 179 millioner Sm³ o.e., blir økningen fra 1999-2000 på hele 19,0 prosent for at anslaget for 2000 skal innfris. For å nå dette måle må det produseres i overkant av 3,6 millioner fat per dag i 2000, noe som er nesten 600 000 fat per dag mer enn i 1999. Selv om produksjonskapasiteten for råolje på norsk sokkel har blitt bygget ut betraktelig i løpet av 1998 og 1999, er flere kritiske til det anslaget som er presentert i nasjonalbudsjettet for 2000. Det amerikanske tidsskriftet Petroleum Intelligence Weekly mener at produksjon av Råolje (inkl. NGL) vil stige med om lag 220 000 fat per dag i 2000. Dette indikerer en produksjon på ca. 190 millioner Sm³ o.e. i 2000. De mener at produksjon fra de nye feltene: Balder, Jotun, Troll C, Gullfakssaterlittene, Oseberg Øst, Oseberg Sør, Varg, Visund og Åsgard vil øke produksjonen med om lag 450 000 fat per dag i 2000. Videre mener de at nasjonalbudsjettet opererer med for høye produksjonsanslag for en rekke eldre felt. Petroleum Intelligence Weekly mener de eldre feltene vil redusere sin produksjon med ca. 230 000 fat per dag i 2000. Det internasjonale energibrået (IEA) antar at produksjonen av råolje (inkl. NGL) fra norsk sokkel vil bli ca. 3,33 millioner fat per dag i 2000, hvilket indikerer en årsproduksjon i underkant av 195 Sm³ o.e. Forskjellen mellom IEA og Petroleum Intelligence Weekly sin anslag er at Petroleum Intelligence Weekly har tatt med uforutsette forstyrrelser i produksjonen. I en artikkel i Dagens Næringsliv 21/1-00 sier ekspedisjonssjef Tore Sandvold i olje- og energidepartementet at han tror det vil bli vanskelig å nå produksjonsmålet som er gjengitt i nasjonalbudsjettet for 2000, men at han tror produksjonen kan komme opp på et nivå på ca. 3,4 millioner fat per dag i løpet av 1. kvartal 2000.

Den høyeste årsproduksjonen av råolje (inkl. NGL) var i 1997 hvor produksjonen var på 187 millioner Sm³ o.e. Anslagene gitt ovenfor tyder på at denne rekorden vil ryke i 2000. Produksjonen av råolje i desember 1999 var på 3,298 millioner fat per dag, hvilket er den høyeste månedsproduksjonen målt på norsk sokkel.

Produksjon av råolje (inkl. NGL) i millioner Sm³ o.e. Anslag hentet fra nasjonalbudsjettet

År	1997	1998	1999	2000
Nasjonalbudsjettet 1997	194			208
Revidert Nasjonalbudsjett 1997	195	213		
Nasjonalbudsjettet 1998	193	219		
Revidert Nasjonalbudsjett 1998		187	217	
Nasjonalbudsjettet 1999		183	205	
Revidert Nasjonalbudsjett 1999			184	218
Nasjonalbudsjettet 2000			184	213
Endelige tall		187	179	

Europipe II

Europipe II er den tredje gassrørledningen fra norsk sokkel med landfall i Tyskland. Røret er 660 kilometer langt og kostet 7 milliarder kroner å bygge. Byggingen ble gjennomført til planlagt tid og uten kostnadsoverskridelser. Med Europipe I og II kan Norge sende 115 millioner standard kubikkmeter naturgass til Dornum i Tyskland per døgn. Dette tilsvarer en årlig energimengde på rundt 400 Twh, hvilket vil si omtrent 3,5 ganger en norsk normalproduksjon av vannkraft i året eller kraftproduksjon fra ca. 50 kjernekraftverk. I tillegg kommer Norpipe med en kapasitet på ca. 19 milliarder standard kubikkmeter i året.

Norske eksportørledninger:

Navn	Leveringssted	Lengde	Kapasitet/år	Byggeår
Norpipe	Emden, Tyskland	440 km	19 mrd.Sm ³	1977
Frigg Transport	St. Fergus, Storbritannia	350 km	7 mrd.Sm ³	1978
Zeepipe	Zeebrugge, Belgia	1300 km	12 mrd.Sm ³	1993-1997
Europipe I	Dornum, Tyskland	630 km	13 mrd.Sm ³	1995
Franpipe (tidl. Norfra)	Dunkerque, Frankrike	840 km	16 mrd.Sm ³	1998
Europipe II	Dornum, Tyskland	660 km	21 mrd.Sm ³	1999

Total Kapasitet 88 mrd.Sm³

Kilde: Gassforum 4/99.

Landinvesteringer omfatter investeringer i mottaksterminaler for råolje og naturgass, baser på land og kontorer tilknyttet olje- og gassvirksomheten. Anslaget for 2000 som ble gitt i 4. kvartal 1999 er på 0,9 milliarder kroner. Dette er 2,2 milliarder kroner lavere tilsvarende anslag for 1999. Nedgangen skyldes at det ikke er planlagt nye utbyggingsprosjekter i 2000. Samtidig er det forventet lavere investeringer i mottaksterminale for Åsgard og Statpipe.

Investeringer i rørtransportsystemer omfatter rør under utbygging og rør i drift. Anslaget for 2000 som ble innhentet i 4. kvartal i 1999 er på 0,5 milliarder kroner, en nedgang på 4,2 milliarder kroner sammenlignet med tilsvarende anslag for 1999. Nedgangen skyldes også her at det ikke har kommet til nye utbyggingsprosjekter, mens det er forventet lavere investeringer i eksisterende prosjekter.

Nye prosjekter

For tiden ligger det en plan for utbygging og drift (PUD) for 4 prosjekter hos Olje- og energidepartementet. Investeringer i disse blir ikke fanget opp av investeringsstatistikken til Statistisk sentralbyrå fordi vi kun har med prosjekter som er godkjent av Olje- og energidepartementet. Investeringer i feltene under vil således kunne øke anslaget for 2000 som vi har presentert foran.

Norsk Hydro overrakte 23. desember 1999 en plan for utbygging og drift (PUD) for Grane-feltet til Olje- og energidepartementet. Utbyggingskostnadene for Grane er anslått til ca. 15 milliarder kroner og planlagt oppstart er oktober 2003. Reservene på Grane er beregnet til 700 millioner fat olje og produksjonen vil nå en topp i 2005 på ca. 210 000 fat per dag. Kontrakter kan antageligvis tildeles levranderindustrien i 3.kvartal 2000.

I en pressemelding fra Statoil 23. desember 1999 står det at en PUD for Kvitebjørn er klar. Utbyggingskostnadene for Kvitebjørn er anslått til ca. 9,3 milliarder kroner. Reservene på Kvitebjørn er anslått til 51,2 milliarder Sm³ gass og 21,1 millioner Sm³ kondensat. Feltet er imidlertid avhengig av en avsetning for gassen før en utbygging kan igangsettes.

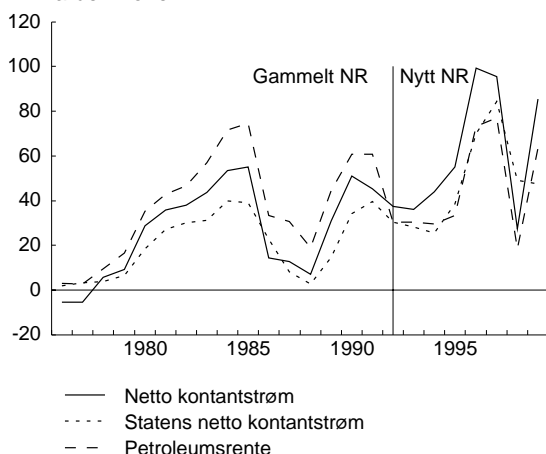
Olje- og energidepartementet har også en PUD for det Esso-opererte Ringhorn-feltet liggende på bordet. Investeringene i Ringhorn er anslått til 8,2 milliarder kroner, og planlagt oppstart av feltet er satt til årsskiftet 2001/02. Kontrakter for Ringhorn vil antageligvis bli tildelt i løpet av 2.kvartal 2000. Til sammen representerer Ringhorn, Grane og Kvitebjørn investeringer for 32,5 milliarder kroner, noe som kan lette situasjonen noe for den hardt rammede levranderindustrien.

Norsk Hydro leverte 13. desember i fjor en PUD for en ny gassrørledning – Vesterled. Vesterled skal forbinde Heimdal-feltet med Frigg-ledningen som går til St. Fergus i Storbritannia. Frigg-ledningen har i dag en kapasitet på ca. 7 milliarder Sm³ naturgass i året. Etter byggingen av Vesterled skal ledningen ha en kapasitet på ca. 11 milliarder Sm³ naturgass i året. Vesterled er prosjektert til ca. 600 millioner kroner og skal etter planen stå klar høsten 2002.

Petroleumsinntektene

Gjennomsnittsprisen for råolje (Brent Blend) steg fra 12,8 US dollar per fat i 1998 til 18,1 US dollar i 1999. Kursen på dollar gikk også opp, slik at prisøkningen i norske kroner var enda sterkere, fra vel 96 kroner i 1998 til vel 141 kroner i 1999, det vil si en prisøkning på 47 prosent. Målt i norske 1999 kroner var råoljeprisen dermed på samme nivå i 1999 som den var i 1996-1997. Realverdien av råoljeprisen i 1999 var imidlertid kun 40 prosent av gjennomsnittsprisen i

Petroleumsrente og kontantstrøm fra utvinning av olje og gass, 1976 - 1999
Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

perioden 1981-1985, som hadde den høyeste prisen i dette hundreåret.

Foreløpige anslag tyder på at nettoproduksjonen av olje og naturgass målt i millioner tonn oljeequivalenter steg med om lag 1,5 prosent fra 1998 til 1999. Bruttoproduksjonsverdien i petroleumssektoren vokste imidlertid med 37 prosent fra 135,7 milliarder kroner i 1998 til 186,3 milliarder kroner i 1999 som følge av den sterke prisstigningen først og fremst på olje gjennom året. Bruttoproduksjonsverdien kom dermed opp på 1997-nivå igjen. Grunnen til at bruttoproduksjonen vokste langsommere enn prisen, på tross av at samlet produksjon også økte, var at prisutviklingen på gass var svakere enn for olje. Bruttoproduktet økte fra 108,9 til 158,6 milliarder kroner, en oppgang på 46 prosent. Utvinning av råolje og naturgass sin andel av den totale norske verdiskapingen (bruttonasjonalproduktet) gikk opp fra 10 prosent i 1998 til 13 prosent i 1999. Sektorens andel av samlet eksport var nærmest uendret fra 1998 til 1999, mens andelen av de samlede bruttoinvesteringer i realkapital gikk ned fra 24,5 prosent til 22,9 prosent.

Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten, definert som bruttoprodukt med fratrukk for lønnskostnader og løpende investeringer, gikk opp med hele 58 milliarder kroner, til 85 milliarder kroner fra 1998 til 1999. Bruttoproduktet bidro med en økning på 49,7 milliarder hovedsakelig på grunn av den kraftige prisoppgangen, men det var også en liten volumoppgang. Nedgang i investeringene økte netto kontantstrømmen med 8,5 milliarder kroner. Lønnskostnadene var tilnærmet uendret.

Statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten, er summen av skatteinntekter, inntekter fra statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) og utbytte fra Statoil, fratrukket statens andel av investeringene. Denne er i nasjonalbudsjettet for 2000 fore-

Petroleumsinntekter og petroleumsrente, 1992-1999

	Petroleumsrente	Petroleumsrentens andel av bruttonasjonalprodukt
1992	30,3	11,5
1993	30,4	11,7
1994	31,7	11,4
1995	35,5	11,5
1996	75,6	14,8
1997	79,8	14,7
1998	21,3	9,9
1999	66,0	13,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

løpig anslått til om lag 48,5 milliarder kroner i 1999, tilnærmet uendret fra 1998.

Petroleumsrenten er et uttrykk for meravkastningen i petroleumssektoren. Den er definert som driftsresultat i sektoren, korrigert for kapital slit og indirekte skatter og fratrukket en beregnet normalavkastning (7%) av investert kapital. Petroleumsrenten økte med nesten 45 milliarder kroner fra 1998 til 1999. Som andel av bruttonasjonalproduktet utgjorde petroleumsrenten 5 prosent i fjor, mot knapt 2 prosent i 1998.

Slik petroleumsvirksomheten beregnes i nasjonalbudsjettet nå, benyttes en normalavkastning på 4 prosent på realkapital. Hvis samme rente på realkapitalen benyttes ved beregning av petroleumsrenten, blir den 81 milliarder kroner i 1999.

Industri og bergverk

Foreløpige nasjonalregnskapstall for 1999 viser en nedgang i produksjonen i industri og bergverk, målt i faste priser, på 2,2 prosent fra 1998 til 1999, etter en gjennomsnittlig årlig vekst på om lag 2,5 prosent i perioden 1991-1998. Produksjonen er i første rekke påvirket av utviklingen på etterspørselssiden, der særlig et svakt hjemmemarked trakk ned. Både etterspørsel og produksjon viste imidlertid tegn til utflating i annet halvår i fjor. Også sysselsettingen i industrien falt med 2,5 prosent. Industriledernes vurdering av situasjonen, slik den fremgår av SSBs konjunkturbarometer for 4. kvartal 1999, peker likevel ikke på noe markert omslag oppover i inneværende år. Det ventes ytterligere nedgang i sysselsettingen.

Etter flere år med til dels meget betydelig vekst, gikk bruttoinvesteringene i industri og bergverk markant ned i fjor, målt i faste priser. Målt i løpende priser utgjorde de rundt 8,5 prosent av fastlandsinvesteringene i fjor, dvs. 16,2 milliarder kroner. Av dette var knapt 12 milliarder kroner investeringer i maskiner og transportmidler, mens drøyt 4 milliarder kroner var investeringer i bygninger og anlegg.

Produksjons- og markedsforhold

Med unntak for metallindustrien og oljeraffinerer falt produksjonen i alle hovednæringene innen indu-

Markedsutviklingen for varer fra industri og bergverkSesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode¹

	Mrd.kr 1999	Volum					Pris				
		1999	99.1	99.2	99.3	99.4	1999	99.1	99.2	99.3	99.4
Produksjon	448,1	-1,8	0,2	-3,5	1,4	0,8	0,4	-1,4	1,0	1,1	0,9
Eksport	178,6	1,5	0,1	3,4	-3,6	8,4	0,3	-1,7	2,0	1,4	2,1
Hjemmeleveranser	269,5	-4,0	0,3	-7,9	5,0	-4,2	0,5	-1,3	0,6	0,8	0,2
Import	260,2	-2,8	-6,4	-4,6	7,6	-2,8	-1,9	-1,5	2,3	-1,8	0,6
Innenlandsk anvendelse	529,7	-3,4	-3,2	-6,3	6,3	-3,5	-0,7	-1,3	1,4	-0,5	0,4
Lagerendring	3,2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Innenlandsk etterspørsel	526,4	-1,2	-2,1	-2,9	6,0	-5,1	-0,9	-1,4	1,2	-0,5	0,2

¹ Basisverdi, dvs. markedsverdi fratrukket avgifter og handelsavanse.² Inneholder reeksport.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Industri og bergverksdrift. Produksjon og faktoretterspørsel

Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode

	Mrd.kr ¹ 1999	Volum					Pris				
		1999	99.1	99.2	99.3	99.4	1999	99.1	99.2	99.3	99.4
Produksjon	415,7	-2,2	-0,1	-3,6	2,1	-0,2	0,1	-1,5	0,7	0,8	1,3
Produktinnsats	289,7	-1,7	0,4	-4,0	2,7	0,1	0,6	-0,7	1,1	0,9	1,7
Bruttoprodukt	126,1	-3,4	-1,4	-2,6	0,5	-1,0	-0,7	-3,1	-0,2	0,8	0,3
Bruttoinvesteringer i alt	16,2	-24,2	-22,3	-3,4	1,5	-3,2	0,9	0,9	0,5	-0,6	0,8
Bruttoinvesteringer i bygg og anlegg	4,5	-25,5	-20,9	-0,4	11,5	-18,6	5,2	1,0	1,1	-1,0	4,7
Bruttoinvesteringer i maskiner	11,7	-23,7	-22,6	-4,2	-1,9	2,7	-0,6	0,8	0,2	-0,9	0,3
Sysselsetting ²	312,7	-2,6									

¹ Nivå tall i løpende priser.² Lønnstakere og selvstendige, 1 000 personer.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

strien fra 1998 til 1999. Nedgangen var særlig kraftig for trelast og trevareindustrien, møbelindustrien og bygging av skip og plattformer. Også tunge industri-næringer som verkstedindustrien og næringsmiddelindustrien opplevde produksjonsfall. Industriens hjem-meleveranser sank med 4,0 prosent, mens leveranser til eksport viste en oppgang på 1,5 prosent. Import av industriprodukter falt med 2,8 prosent. Innenlands etterspørsel sank med 1,2 prosent.

Produksjon av trelast og trevarer sank med vel 3 prosent, og nedgangen knyttet i hovedsak til lav aktivitet innen ferdighusmontering og bygningsartikler. Leveranser til utlandet økte med nærmere 15 prosent, mens hjemmeleveransene sank med over 7 prosent.

Skipsverftene opplevde en svært svak utvikling i 1999 etter flere år med høy byggeaktivitet. Produksjonsnedgangen ved bygging av nye skip var over 11 prosent, ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall. Ved inngangen av fjoråret var ordretilgangen lav, og flere verft varslet ansatte om permitteringer og oppsigelser. Ordretilgangen steg noe utover året, men uten at dette nevneverdig påvirket bedriftenes planer for oppsigelser. Antall sysselsatte sank med 6,5 prosent.

Produksjonen av verkstedsprodukter sank med vel 1 prosent fra 1998 til 1999. Det er nærliggende å tro at lavere investeringsaktivitet, og da særlig fra offshore-sektoren, bidro betydelig til denne utviklingen. Siden begynnelsen av 1990-tallet har aktiviteten i verksted-næringen økt kraftig, og produksjonsnivået i 1999 lå fortsatt betydelig over bunnivået i 1993. Leveransene til hjemmemarkedet gikk ned med 6 prosent, mens eksporten steg med 3,5 prosent.

Produksjonen av metaller økte med 2,9 prosent fra 1998 til 1999. Hjemmeleveransene av metaller sank med nærmere 5 prosent, mens eksporten hadde en svak nedgang på 0,7 prosent. Aktiviteten i næringen har steget med rundt 25 prosent siden 1993, og det har vært vekst i alle årene utenom 1995. Også metallvareindustrien støtte på problemer i fjoråret etter en sterk nedgang i ordretilgangen fra hjemmemarkedet på slutten av 1998. Ordre fra eksportmarkedet økte imidlertid noe, men ikke tilstrekkelig til å kompensere for svikten i innenlandsk etterspørsel.

Næringsmiddelindustrien fortsatte den svake utviklingen fra 1998 med stadig lavere produksjon. Produksjonen av fisk og fiskeprodukter falt med nærmere 12 prosent fra 1998 til 1999. Bedrifter i næringen har varslet om stor mangel på råstoff. Også produksjonen

Utvikling i nærings sammensetningen i Fastlands-Norge 1978-1999

Fra 1978 til 1999 økte Fastlands-Norges bruttonasjonalprodukt målt i faste basispriser gjennomsnittlig med 2,2 prosent per år, det vil si med nesten 60 prosent over perioden samlet. I samme periode økte sysselsettingen med nærmere 1 prosent per år, men antall utførte timeverk bare med 0,5 prosent per år. Samtidig har de enkelte næringsenes relative betydning endret seg, slik at sammensetningen av bruttonasjonalproduktet er blitt en annen. Målt i løpende priser, er de vareproduserende næringsenes relative betydning redusert fra 36 prosent av Fastlands-Norges BNP i 1978 til 26 prosent i 1999. Nedgangen er jevnt fordelt på Industri og bergverk som er redusert fra 20 til 14 prosent og Andre vareproduserende næringer som har gått ned fra 16 til 11 prosent. Motstykket er en økning i privat og offentlig tjenesteyting fra 64 til 74 prosent. Her har Offentlig forvaltning stått for den relativt sett sterke veksten, med en oppgang fra 18 til 22 prosent. Private tjenesteytende næringer ligger imidlertid ikke langt etter med en økning fra 46 til 52 prosent, og sto dermed ved utgangen av perioden for over halvparten av verdien av all produksjonen i Fastlands-Norge. Denne næringen inkluderer blant annet varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet, kommunikasjonstjenester og bank- og forsikringstjenester. Alle næringene har imidlertid økt sin produksjon de siste tjue årene. Reduserte andeler er dermed et uttrykk for at næringen har økt mindre enn gjennomsnittet, ikke for absolutt reduksjon.

Vridningen i nærings sammensetningen har ikke foregått jevnt over hele perioden. På 1980-tallet falt den relative betydningen av Industri og bergverk, mens Private tjenesteytende nærings betydning økte tilsvarende. Gjennom 1990-tallet lå disse næringsenes prosentvise betydning derimot bemerkelsesverdig stabilt. I perioden 1988 til 1993 viser figuren et klart fall i Andre vareproduserende nærings andel av BNP og en klar økning i andelen til Offentlig forvaltning, mens det i perioden for øvrig er vanskelig å få øye på noen klare trender for disse næringene.

Måler vi næringsenes andel av produksjon i faste priser, ser bildet litt annerledes ut. Den kraftige vridningen fra vareproduserende til tjenesteproduserende sektorer er den samme, med en forskyvning fra henholdsvis 34 og 66 prosent til 26 og 74 prosent. Imidlertid reduseres Andre vareproduserende næringer bare fra 13 til 11 prosent, og Offentlig forvaltning øker bare fra 20 til 21 prosent. Det betyr at reduksjonen i den relative verdien av Industri og bergverk i all hovedsak er en volumeffekt, mens Andre vareproduserende næringer først og fremst har falt i verdi, relativt sett, på grunn av endring av relative priser. Tilsvarende har betydningen av Private tjenesteytende næringer økt på grunn av større volum, mens Offentlig forvaltnings økte andel av Fastlands-Norges BNP hovedsakelig skyldes økte relative priser. De siste årenes oppsving i andelen til Private tjenesteytende næringer målt i faste priser, viser videre at stabiliteten i løpende priser skjuler en kombinasjon av økt relativt volum og fallende relative priser i næringen etter 1995.

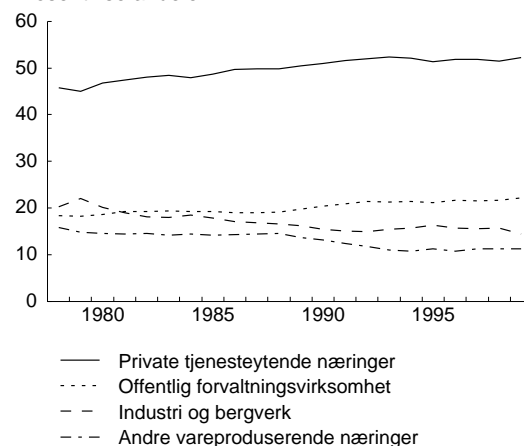
Timeverkstallene viser i hovedsak de samme tendensene. En mindre andel av timeverkene ble utført i Industri og bergverk og i Andre vareproduserende næringer i 1999 enn i 1978, mens Tjenesteytende næringer og Offentlig Forvaltningsvirksomhet økte sine andeler. Også tidsutviklingen har vært ganske lik, men de relative endringene i timeverk har vært noe kraftigere enn endringene i produksjon. I 1999 ble 43 prosent av alle timeverk utført i Private tjenesteytende næringer og 28 prosent i Offentlig forvaltningsvirksomhet, mot henholdsvis 37 og 21 prosent i 1978. For Industri og bergverk og Andre vareproduserende næringer var tallene henholdsvis 16 og 13 prosent i 1999, mot 22 og 21 prosent i 1978.

Siden antall utførte timeverk totalt har vokst vesentlig mindre enn produksjonen, knappe 10 prosent, har næringene som har fått redusert sin andel av utførte timeverk, også fått redusert antall utførte timeverk i absolutte tall. Målt i produksjon i faste kroner per timeverk, har det dermed funnet sted en klar bedring i arbeidsproduktiviteten i alle næringer gjennom perioden, men den ser ut til å ha vært sterkest i Andre vareproduserende næringer og svakest i Offentlig forvaltningsvirksomhet. At veksten i sysselsettingen har vært nesten dobbelt så høy som veksten i timeverkene, betyr videre

at gjennomsnittlig antall timer en sysselsatt arbeider har gått kraftig ned. I tillegg til generelle arbeidstidsforkortelser, skyldes det at deltidarbeid har blitt mye vanligere.

Fordelingen av bruttonasjonalprodukt på næringer Løpende priser. 1978 - 1999

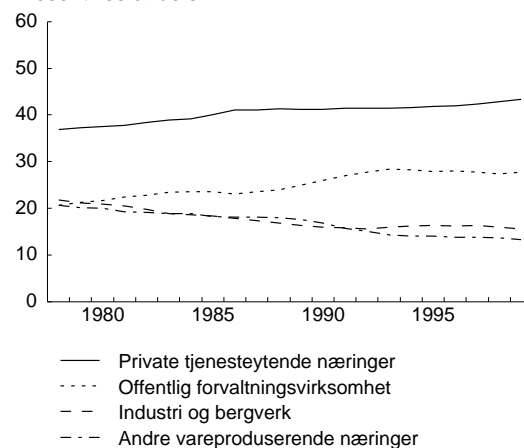
Prosentvise andeler

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Foreløpige tall for 1997-1999.

Fordelingen av utførte timeverk på næringer Lønntakere og selvstendige. 1978 - 1999

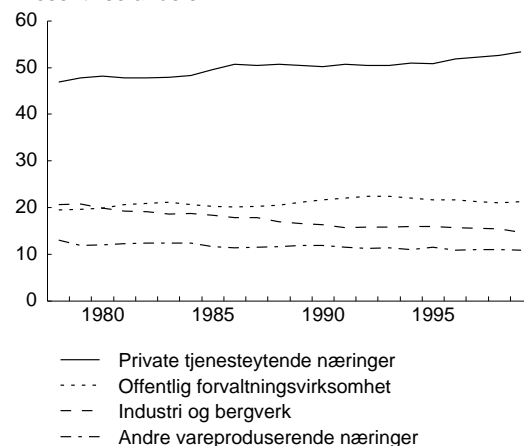
Prosentvise andeler

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Foreløpige tall for 1997-1999.

Fordelingen av bruttonasjonalprodukt på næringer Faste priser. 1978 - 1999

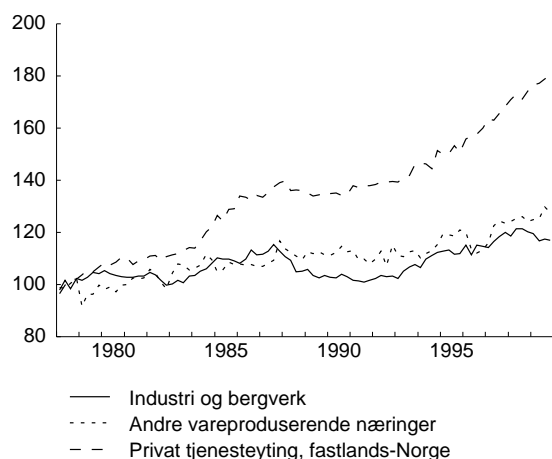
Prosentvise andeler

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Foreløpige tall for 1997-1999.

Bruttoprodukt etter næring, 1978 - 1999

1978.1 = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Prisutviklingen for industriprodukter

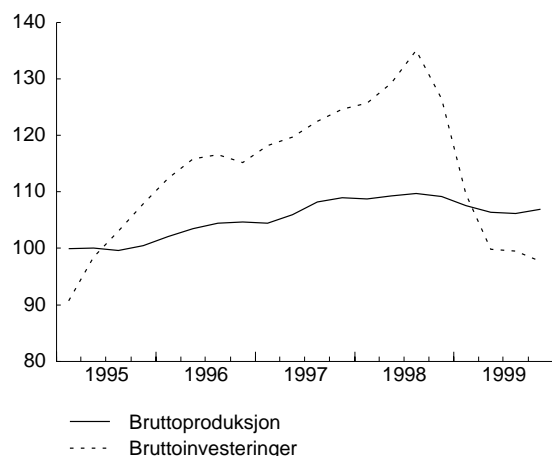
Sesongjustert. 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjon og investering i industrien

Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

av kjøtt, kjøttvarer og meierivarer sank i fjor. Nedgangen var nærmere 3 prosent. Produksjonen for næringsmiddelindustrien tok seg noe opp mot slutten av fjoråret, hovedsakelig som følge av en sterk oppgang i produksjonen av fisk og fiskevarer i 4. kvartal 1999.

Syssetting

Ifølge foreløpige tall fra nasjonalregnskapet var 312 700 personer sysselsatt i industri og bergverk i 1999, en nedgang på 2,6 prosent fra året før. Alle næringer, inkludert næringer med produksjonsopp- gang, opplevde reduksjon i sysselsettingen. Størst prosentvis nedgang hadde tekstil- og bekledningsindustrien. Stadig svakere produksjonsutvikling og høy internasjonal konkurranse har ført til flere konkurser i 1999. Også treforedling og oljeraffinering hadde en markant prosentvis nedgang i sysselsettingen. Målt i antall personer var nedgangen sterkest i verkstedsindustrien og næringsmiddelindustrien.

Investeringene

Foreløpige tall fra nasjonalregnskapet viser et fall i bruttoinvesteringene i industrien på over 24 prosent fra 1998 til 1999. Nedgangen var, ifølge sesongjusterte tall, spesielt kraftig rundt årsskiftet 1998/1999. Etter flere år med høye investeringer ble flere større prosjekter ferdigstilt i fjor. Dette kan forklare noe av nedgangen. Nedgangen ser ut til å ha stoppet opp i annet halvår i fjor, først og fremst på grunn av økte bruttoinvesteringer i maskiner og transportmidler.

Ifølge SSBs kvartalsvise investeringsstatistikk var investeringsaktiviteten i de fleste næringer lavere i 1999 enn året før. Størst nedgang var det i metallvareindustrien hvor investeringene sank med om lag 37 prosent, mens bergverksdrift, gummivare- og plastindustrien og metallindustrien utgjør unntakene. Utførte investeringer i 1999 var hovedsakelig i nye produksjonsanlegg, samt oppgraderinger og forbedringer av gammelt utstyr for å øke produksjonskapasiteten.

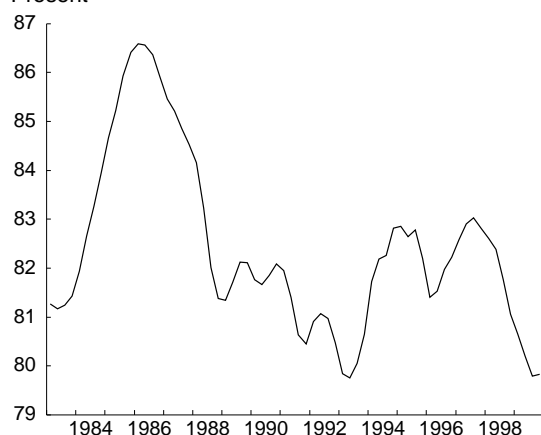
Konjunktursituasjonen og industriens framtidsvurderinger

Konjunkturbarometeret for 4. kvartal 1999 gir et inntrykk av hvordan norske industriledere vurderer utsiktene for sin egen virksomhet. I første rekke vurderes utsiktene på kort sikt, dvs. for 1. kvartal 2000, men barometeret reflekterer også i noen grad oppfatning om utviklingen på noe lengre sikt. Et hovedinntrykk ved utgangen av 4. kvartal er at utsiktene på kort sikt fortsatt vurderes som usikre, riktignok med enkelte bransjeforskjeller. På 12 måneders sikt er det tro på en oppgang i produksjon og priser, men styrken i disse forventningene er blitt dempet gjennom 1999.

Årets siste kvartal ga ikke industrien vesentlige nye positive signaler. Situasjonen preges av en klart svakere produksjonsutvikling enn for vel et år siden, og i mange bransjer en merkbart lavere kapasitetsutnyttning. Svekket etterspørsel har gradvis satt sitt preg på

Industriens gjennomsnittlige kapasitetsutnyttning ved utgangen av kvartalet

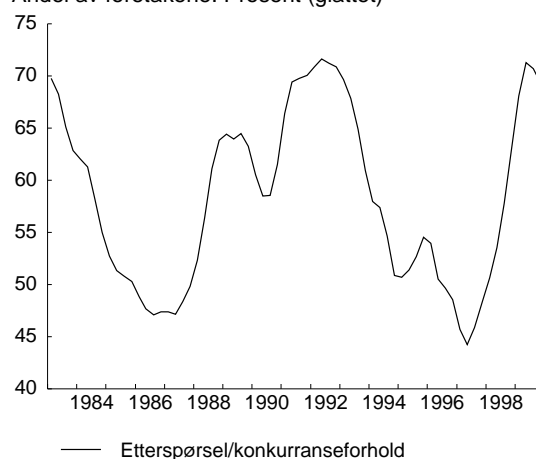
Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Faktorer som begrenser produksjonen for industrien i inneværende kvartal

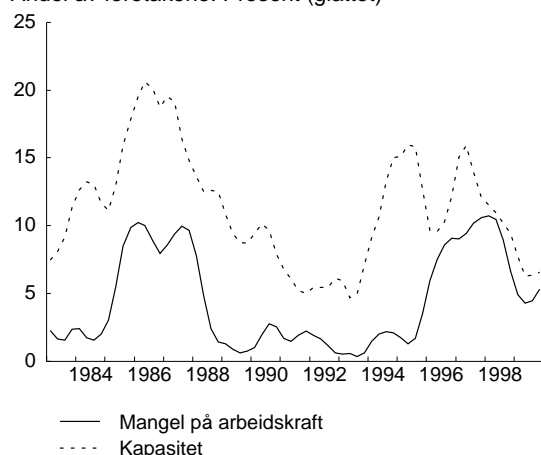
Andel av foretakene. Prosent (glattet)

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Faktorer som begrenser produksjonen for industrien i inneværende kvartal

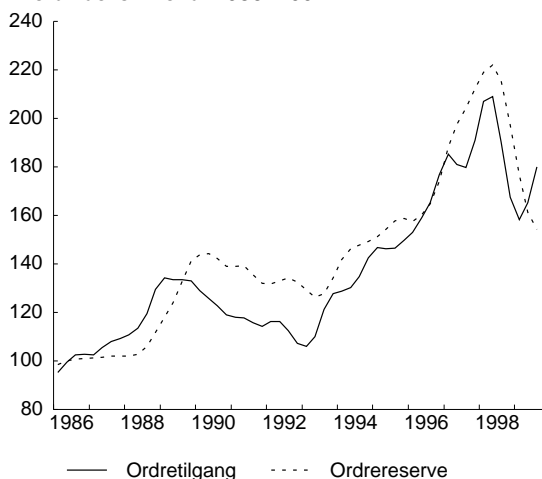
Andel av foretakene. Prosent (glattet)

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Ordretilgang og ordrereseve i industri i alt

Verdindeks. Trend. 1986=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

helhetsbildet. Det skyldes spesielt lavere investeringsaktivitet i offshoresektoren, men også noe svakere eksportmarkeder. Mange bransjer opplevde også økt konkurranse, og begge deler har bidratt til lavere priser. Sett under ett venter industrilederne en svak utvikling i produksjonen i 1. kvartal i år, etter tilnærmet stillstand fra 3. til 4. kvartal i fjor.

Kapasitetsutnyttingsgraden for industrien sett under ett lå forholdsvis stabilt rundt 80 prosent gjennom 1999, mens gjennomsnittet for 1998 var på vel 82 prosent. En lavere andel av foretak med full kapasitetsutnyttelse er en viktig faktor bak denne utviklingen. I 4. kvartal 1999 rapporterte 6 prosent av foretakene om kapasitetsproblemer, mot 9 prosent på samme tid i 1998. Andelen som oppgir mangel på arbeidskraft falt til 5 prosent i 4. kvartal etter å ha ligget forholdsvis stabilt rundt 10 prosent gjennom store deler av 1998.

Både manglende etterspørsel og økt konkurranse har blitt stadig viktigere som begrensende faktorer for pro-

duksjonen i industrien gjennom de siste årene. I 4. kvartal 1999 meldte 50 prosent av foretakene om svak etterspørsel og/eller økt konkurranse på norsk marked, mens 21 prosent av foretakene hadde tilsvarende problemer på eksportmarkedene. To år tidligere var andelen henholdsvis 32 prosent og 11 prosent.

Industrilederne vurderte samlet sett ordretilgangen for industrien fra norsk marked som noe lavere i 4. kvartal enn i 3. kvartal i 1999. Det er i første rekke situasjonen i verftsbransjen og deler av offshorerettet virksomhet som preger utviklingen. Etterspørsels-situasjonen ved utgangen av 1999 vurderes likevel som klart mer positiv enn på slutten av 1998.

Industriens markedsandeler

Norske produsenters markedsandeler beregnes som forholdet mellom deres leveranser og samlet omsetning i markedet. For eksportvarer beregnes markedsandelen for de enkelte varegrupper som forholdet mellom norsk eksport og et veid gjennomsnitt av rela-

tivt grove importvaregrupper hos våre handelspartnere, begge deler regnet i volum. Eksportmarkedsandelene gjenspeiler utviklingen i norsk eksport i forhold til importen av både produkter som ligger svært nær de norske (nære substitutter) og produkter som avviker betydelig og tilhører andre varegrupper. Disse andelene avhenger derfor av hvorvidt norske produsenter har et varespekter hvor etterspørselsveksten generelt er relativt høy, i tillegg til av deres konkurransedyktighet vis-à-vis utenlandske produsenter av lignende produkter. Hjemmemarkedsandelene for de enkelte varegrupper beregnes som forholdet mellom leveranser fra innenlandske produsenter og samlet innenlandsk anvendelse, begge deler regnet i volum. Generelt påvirkes markedsandeler av mange faktorer, slik som prisutviklingen på norske varer i forhold til konkurrerende utenlandsproduserte varer, varenes kvalitet, produktspesialisering, markedsføring og eventuelle kapasitetskranker og lønnsomhet i produksjonen. Den isolerte effekten på markedsandelen av en økning i prisen på norske produkter i forhold til prisen på utenlandske produkter er negativ fordi prisendringen vrir etterspørselen vekk fra de norske produktene og over mot de utenlandske. For varer der prisen i stor grad er diktert av prisene på verdensmarkedet, vil en økning i eksportprisen i forhold til produksjonskostnadene isolert sett øke lønnsomheten. Det vil virke positivt på eksporten og dermed også på markedsandelen.

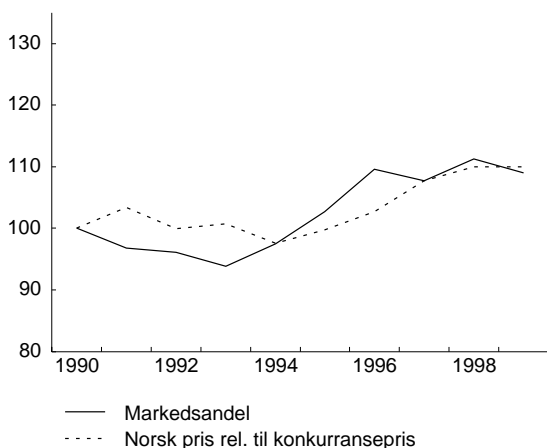
Eksportmarkedsandelen for *verkstedprodukter* gikk ned fra 1990 til 1993, økte deretter kraftig fram til 1996, men har deretter ikke vist noen entydig trend. Utviklingen i de norske eksportprisene relativt til prisene på konkurrerende utenlandske produkter kan bare i liten grad forklare denne utviklingen. Dette betyr at andre faktorer må ha spilt en vesentlig rolle. Under lavkonjunkturen i Norge på slutten av 1980-tallet utnyttet norske produsenter en gunstigere konjunktursituasjon ute til i større grad å orientere seg mot utlandet og opparbeide seg kunnskap om eksportmarkedene. Dette har trolig vært en viktig faktor bak den eksportlede veksten i produksjonen av verkstedprodukter siden 1994. Samtidig med at produksjonen har økt kraftig, men med et tydelig tilbakeslag i 1999, har også eksportandelen økt betydelig. I 1999 ble over 50 prosent av innenlandsk produksjon av verkstedprodukter eksportert, mot 40 prosent 10 år tidligere. Det er rimelig å anta at denne vridningen fra hjemmemarkedet til eksportmarkedet, samtidig med at etterspørselen innenlands i økende grad dekkes ved import, reflekterer økt internasjonal spesialisering i produksjonen av verkstedprodukter. Reglene i EØS- og WTO- (Verdens handelsorganisasjon) avtalene trådte i kraft i 1994/95 og kan ha stimulert den internasjonale spesialiseringen via lettere markedsadgang. En negativ trend for hjemmemarkedsandelen er imidlertid også et resultat av at prisen på innenlandsproduserte varer har steget sterkere enn prisen på importerte varer.

Industrielle råvarer omfatter metaller, treforedlingsprodukter og kjemiske råvarer. Fram til 1992 utviklet deres eksportmarkedsandeler seg svakt, blant annet som følge av økt eksport av slike varer fra Øst-Europa og det tidligere Sovjetunionen. Dette tilbudsskiftet i markedet førte også til et fall i prisene på viktige norske eksportvarer, og lønnsomheten i norsk industri ble dårligere fordi kostnadene ikke falt tilsvarende. Utover på 1990-tallet økte lønnsomheten igjen, i hovedsak som følge av en mer gunstig prisutvikling på eksportmarkedet. Et internasjonalt samarbeid om å begrense produksjonen av aluminium fra begynnelsen av 1994 hadde særlig betydning for denne delen av eksportindustrien. Til tross for en betydelig vekst i eksportvolumet for alle disse varegruppene i de fleste årene etter 1992, har markedsandelen totalt sett falt over denne perioden. Den svake utviklingen i lønnsomheten i andre halvdel av 1990-tallet skyldes i hovedsak et nytt fall i eksportprisene, der prisleilet var spesielt stort for treforedlingsprodukter. Også utviklingen i kraftprisene bidro til redusert lønnsomhet før 1998. Hjemmemarkedsandelen for industrielle råvarer avtok med nesten 40 prosent fra 1990 til 1999. Mens nedgangen i begynnelsen av perioden i stor grad ser ut til å kunne føres tilbake til at hjemmeprisene økte mer enn prisene på konkurrerende importvarer, er dette mindre klart i senere år. Til tross for en betydelig økning i dette prisforholdet i 1999, ser hjemmemarkedsandelen ut til å ha holdt seg uendret fra året før.

En klart stigende trend i eksportmarkedsandelen for *andre varer fra industri og bergverk* siden 1990 fikk et markert vendepunkt i 1998. Også for disse varene er det vanskelig å se at utviklingen i markedsandelen på 1990-tallet i stor grad kan tilskrives utviklingen i forholdet mellom de norske eksportprisene og prisene på konkurrerende utenlandske produkter. Den positive utviklingen i markedsandelen, særlig tidlig i perioden, kan derimot delvis forklares ved at svak innenlandsk etterspørsel mot slutten av 1980-tallet førte til at produksjonen i økende grad ble rettet mot det internasjonale markedet. Hjemmemarkedsandelen har avtatt siden 1989, men ikke like kraftig som for de to andre varegruppene. Også her har prisene på norske varer periodevis økt noe mer enn prisene på importerte varer.

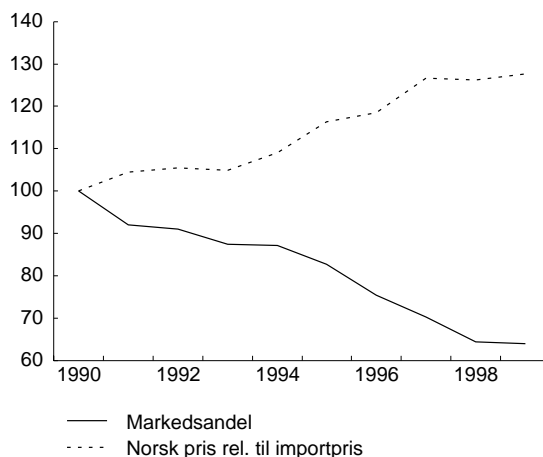
Fordelingen av norsk eksport av industrivarer på motakerland viser at det har vært en viss forskyvning over tid i de ulike handelspartnernes betydning. Eksportandelen til både Storbritannia, Sverige og Frankrike, som er blant våre viktigste handelspartnere, har gått ned på 1990-tallet. En bedret konjunktursituasjon i disse landene synes imidlertid å ha stanset denne nedgangen. Tyskland økte sin betydning under første halvdel av 1990-tallet, men denne utviklingen er senere blitt noe reversert. Danmark, USA, Finland, samt de nyindustrialiserte landene i Asia, er

Markedsandel og relativ pris for norsk eksport
 Verkstedprodukter. 1990=100

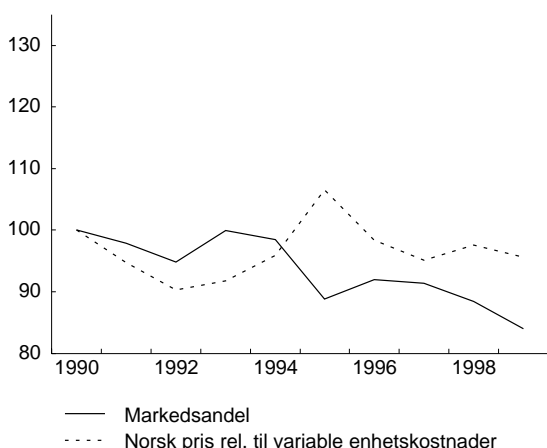
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsandel og relativ pris for hjemmeleveranser
 Verkstedprodukter. 1990=100

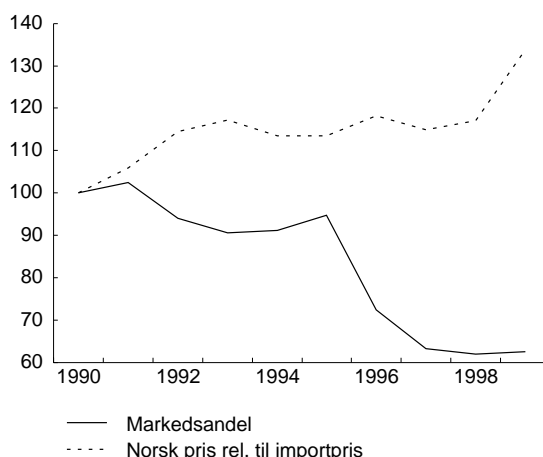
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsandel og pris-kostnadsforhold for norsk eksport
 Industrielle råvarer. 1990=100

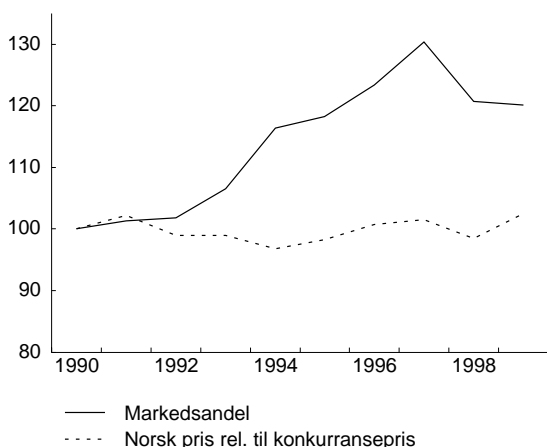
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsandel og relativ pris for hjemmeleveranser
 Industrielle råvarer. 1990=100

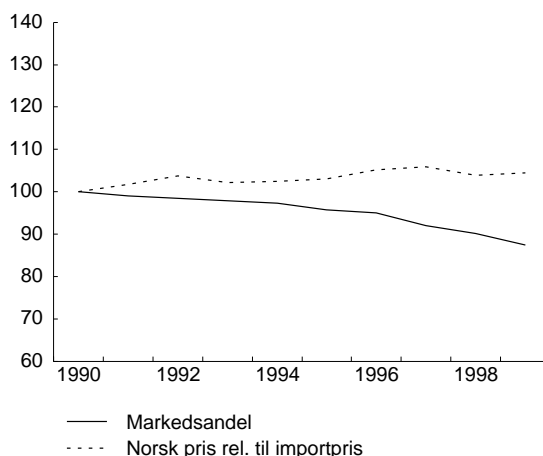
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsandel og relativ pris for norsk eksport
 Andre varer fra industri og bergverk. 1990=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsandel og relativ pris for hjemmeleveranser
 Andre varer fra industri og bergverk. 1990=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Timelønnskostnader i norsk industri i forhold til handelspartnerne i NOK
1990=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå og TBU for inntektsoppgjørene.

blant de landene som har fått økt betydning som eksportmarked på 1990-tallet.

Selv om utviklingen i produksjonskostnader og lønnsomhet i norsk industri avhenger av mange faktorer, fokuseres det ofte på lønnskostnadene. Nasjonale forhold ved lønnsfastsettelsen gjør at utviklingen i disse kan avvike til dels betydelig mellom land. Betydningen av denne kostnadskomponenten varierer mellom næringer. For den arbeidsintensive delen av norsk industri, hvis produksjon i hovedsak er gruppert i Andre varer fra industri og bergverk, betyr utviklingen i lønnskostnader relativt mye. En sammenligning av utviklingen i *lønnskostnader per timeverk* i norsk industri og i industrien hos våre viktigste handelspartnere, viser at lønnskostnadene målt i norske kroner vokste sterkere hos våre handelspartnere enn i Norge fram til 1994. Deretter har imidlertid veksten i timelønnskostnadene vært sterkere i Norge enn i utlandet. I 1998 ble en fortsatt sterk lønnsvekst innenlands motvirket av en svekkelse i kronekursen, slik at forholdet mellom timelønnskostnader i industrien i Norge og hos handelspartnerne målt i samme valuta igjen falt noe. For de delene av norsk industri som importerer en betydelig del av vareinnsatsen, som produsentene av Industrielle råvarer, vil imidlertid en svekket kronekurs isolert sett føre til økte kostnader. På den annen side er dette også sektorer som i stor grad selger sine varer i utenlandsk valuta og derved oppnår høyere priser målt i norske kroner. Foreløpige tall for 1999 indikerer at lønnskostnader per timeverk målt i norske kroner igjen vokste sterkere i Norge enn i utlandet.

Bygge- og anleggsvirksomhet

Produksjonen i bygge- og anleggsvirksomheten gikk ned med 1,7 prosent fra 1998 til 1999, ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall. Bygge- og anleggsinvesteringene viste en fallende tendens gjennom første halvdel av 1999 for så å stige noe igjen mot slutten av året. For året under ett var det en nedgang i disse investeringene på nærmere 3 prosent. Boliginves-

teringene gikk ned med i underkant av 3 prosent, mens utviklingen i bygge- og anleggsvirksomheten i offentlig forvaltning og kraftforsyning bidro til å trekke gjennomsnittet ned. For det øvrige Fastlands-Norge var det en moderat oppgang i disse investeringene.

Det kvartalsvise sysselsettingsregnskapet viser at antall sysselsatte lønnstagede og selvstendige i bygge- og anleggsvirksomheten falt med 1,2 prosent fra 1998 til 1999, etter sterk vekst året før. Nedgangen i sysselsettingen ser ut til å ha tiltatt gjennom året. Ifølge de foreløpige tallene lå sysselsettingen i 4. kvartal således 2,8 prosent under nivået ett år tidligere. Arbeidsdirektoratets tall for ledige bygg- og anleggsarbeidere har tidligere vist nedgang, men denne stoppet opp i begynnelsen av 1999. Antall helt arbeidsledige lå fram til desember 1999 i gjennomsnitt litt over bunnnivået i 1998.

Boliger og yrkesbygg

Den kvartalsvise produksjonsindeksen for bygg og anlegg viser at byggevirksomheten i de tre første kvartalene i 1999 lå omtrent på samme nivå som i 1998. Produksjonen av nye boligbygg og andre bygg gikk litt ned sammenlignet med året før, men dette ble oppveid av økt rehabilitering av eksisterende bygninger.

På grunn av store forsinkelser i kommunenes innrapportering til Grunneiendom-, adresse- og bygningsregisteret (GAB) har SSB stanset publiseringen av byggearealstatistikken i 1999. Boligprodusentenes Forening har derfor gitt analysefirmaet Raadhuus as i oppdrag å starte en markedsundersøkelse rettet mot utbyggerne. Denne undersøkelsen antyder at igangsettingen av nye boliger steg gjennom 1999 fra et lavt nivå i begynnelsen av året. Totalt for hele året viser foreløpige tall fra Raadhuus as at det ble igangsatt om lag 4 prosent færre boliger i 1999 enn i 1998. Siden det ikke finnes tilsvarende tall for tidligere år, bør imidlertid resultatene fra undersøkelsen tolkes med varsomhet.

Tall fra ordrestatistikken indikerer at boligbyggingen vil øke i 2000. Tilgangen på nye boligprosjekter steg kraftig gjennom de tre første kvartalene i fjor. Utviklingen gjorde seg gjeldende både for nybygg og rehabiliteringsprosjekter. Ordreserven av nye boligbygg økte med over 50 prosent fra utgangen av 3. kvartal 1998 til utgangen av 3. kvartal 1999. En del prosjekter kan imidlertid bli liggende i utbyggernes ordrebeholdning uten å bli igangsatt. Det kan bl.a. skyldes forsinkelser i den kommunale saksbehandlingen, blant annet pga. den nye plan og bygningsloven eller mangel på arbeidskraft pga. fortsatt høy aktivitet innenfor yrkesbyggsektoren. I 1999 ble det søkt om oppføringslån i Husbanken til 6 prosent flere boliger enn i 1998. Økningen skyldes større søknadsinnfang fra utbyggerne, mens søknadsinngangen fra enkeltpersoner gikk ned sammenlignet med 1998. Vel

Bygge- og anleggsvirksomheten. Markedsutvikling og produksjon

Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode

	Mrd.kr ¹ 1999	Volum					Pris				
		1999	99.1	99.2	99.3	99.4	1999	99.1	99.2	99.3	99.4
Bygge- og anleggsinvesteringer totalt.	104,5	-2,8	-1,0	-4,9	0,8	3,0	4,1	0,2	1,6	0,7	1,2
Boliger	32,0	-2,8	-0,4	-1,3	-0,1	2,1	4,0	0,4	1,2	0,9	1,3
Offentlig forvaltning	27,8	-8,3	-2,4	-8,5	2,1	2,2	4,4	-0,2	2,0	0,9	0,8
Kraftforsyning.	2,2	-8,1	4,3	-17,5	0,8	36,4	4,1	1,1	1,4	0,6	0,6
Fastlands-Norge ellers	42,4	1,5	-0,8	-4,5	0,7	2,8	3,8	0,2	1,6	0,4	1,5
Bruttoproduksjon	137,5	-1,7	0,6	-0,8	-0,7	-0,4	4,2	0,5	1,1	0,9	1,3
Produktinnsats	88,5	-1,2	0,7	-0,5	-0,6	-0,4	0,9	-0,2	-0,2	0,2	1,0
Bruttoprodukt.	49,0	-2,8	0,3	-1,3	-0,8	-0,6	11,0	1,7	3,4	2,1	1,9
Sysselsetting ²	120,6	-1,2									

1 Nivå tall i løpende priser.

2 1 000 personer.

Kilde:

8 500 boliger fikk oppføringslån i 1999, en økning på 14 prosent i forhold til året før. I tillegg ble det gitt godkjenning om tilskudd til nær 3800 nye omsorgsboliger. I alt gav Husbanken godkjenning til oppføring av om lag 12 300 nye boliger i 1999. Det er 13 prosent flere boliger enn året før.

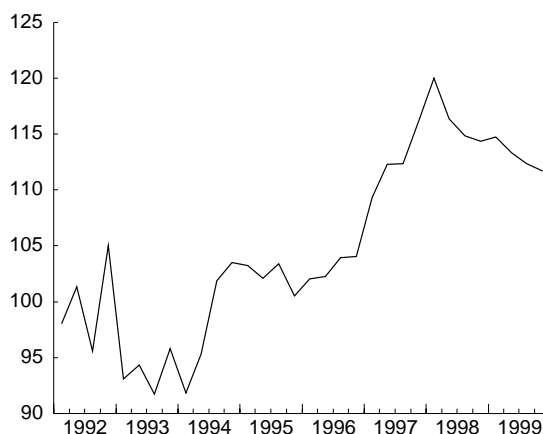
Tilgangen på nye yrkesbyggprosjekter (nybygg og rehabilitering) er fortsatt stor. Byggenæringens beholdning av yrkesbyggprosjekter lå ved utgangen av 3. kvartal 1999 på samme høye nivå som ved utgangen av 3. kvartal året før.

Anlegg

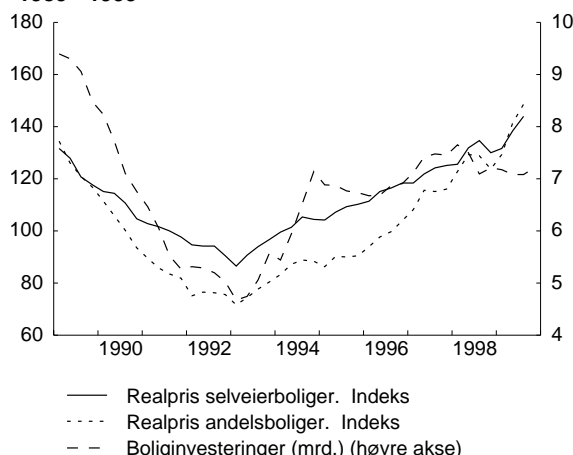
Produksjonsindeksen viser stabil aktivitet i anleggssektoren de tre første kvartalene i fjor, og i 3. kvartal 1999 lå produksjonen omtrent på samme nivå som i 3. kvartal året før. Tilgangen på nye anleggsprosjekter gikk imidlertid kraftig ned i 1999 og ordrebeholdningen var ved utgangen av 3. kvartal 30 prosent lavere enn på samme tid et år tidligere. Anleggsnæringen venter derfor nedgang i aktiviteten i første halvdel av inneværende år.

Pris og kostnadsutviklingen

Prisene på selveierboliger steg med nær 9 prosent fra 3. kvartal 1998 til 3. kvartal 1999, ifølge Statistisk sentralbyrås prisstatistikk for brukte boliger. Prisene steg mest i Oslo og Bærum, med vel 14 prosent. I Akershus og storbyene Stavanger, Bergen og Trondheim økte prisene med 11,5 prosent. I resten av landet steg prisene med nær 7 prosent. Ifølge tall fra Norges Eiendomsmeglerforbund/ECON økte prisene på boliger omsatt gjennom eiendomsmeglere med om lag 1 prosent fra 3. til 4. kvartal i fjor. Dette ga en oppgang på 10,4 prosent på årsbasis, mot 13,6 prosent året før. Prisstatistikk fra OBOS viser en prisvekst på borettslagsboliger i Oslo på vel 18 prosent fra 1998 til 1999, som trolig er noe i overkant av gjennomsnittet for slike boliger på landsbasis.

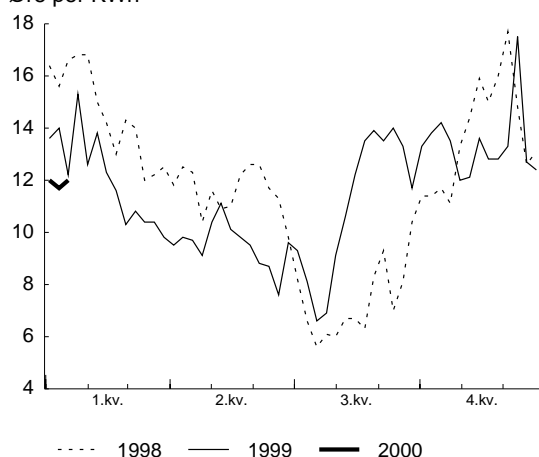
Bruttoprodukt i bygge- og anleggsvirksomhet
Sesongjustert. 1992=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

To bruktboligprisindikatorer (1989=100) og investeringene i bolig (sesongjustert). 1989 - 1999

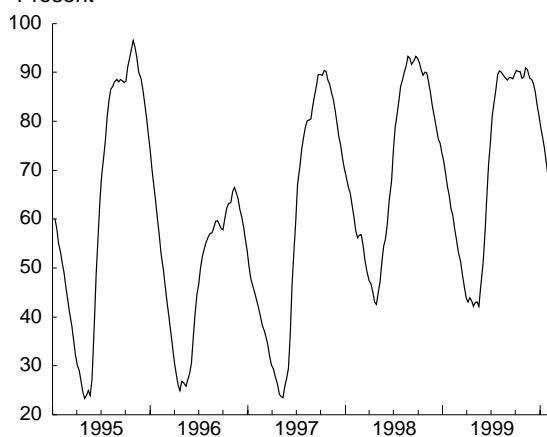
Kilder: NEF/ECON, NBBL og Statistisk sentralbyrå.

Spotmarkedspris på elektrisk kraft, uketall
Uke 1 1998 - uke 3 2000
Øre per KWh

Kilde: Statnett Marked AS.

Vannmagasinenes fyllingsgrad, uketall
Uke 2 1995 - uke 5 2000
Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Kraftbalansen januar-desember. TWh

	1997	1998 ¹	1999 ¹
Kraftproduksjon	111,4	117,0	122,4
+ Import	8,7	8,0	6,5
- Eksport	4,9	4,4	8,3
- Pumpekraft	1,7	0,8	0,6
- Nett-tap	8,7	9,1	9,4
Netto innenlands forbruk	104,9	110,6	110,5
- Uprioritert kraft	6,2	4,9	4,3
- Kraftintensiv industri	28,7	30,5	31,1
Alminnelig forsyning	70,0	75,2	75,1
(temperaturkorrigert)	(71,6)	(76,0)	(77,4)

¹ Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges vassdrags- og energidirektorat.

Etter 6 1/2 år med oppgang, ligger boligprisene nå betydelig høyere enn bunn-nivået vinteren 1993. Frem til og med 3. kvartal i fjor steg prisene for selveierboliger ifølge Statistisk sentralbyrås prisstatistikk for brukte boliger med 89 prosent i gjennomsnitt for hele landet. Det var imidlertid store regionale forskjeller. I Oslo og Bærum økte således prisene med 157 prosent i perioden. I Akershus gikk prisene opp med 115 prosent, mens prisene i Stavanger, Bergen og Trondheim steg med 92 prosent. I resten av landet økte prisene med 65 prosent mellom 1. kvartal 1993 og 3. kvartal 1999. Nær 60 prosent av omsetning av selveierboliger (tinglyste boligomsetninger) foregår utenfor Akershus og de fire største byene.

Prisene på nye eneboliger har på landsbasis steget litt raskere enn prisene på brukte eneboliger gjennom det siste året. Fra 3. kvartal 1998 til 3. kvartal 1999 steg prisene på nye eneboliger med 7,3 prosent mens tilsvarende økning for brukte eneboliger var 6,7 prosent. I denne perioden steg gjennomsnittlig månedsfortjeneste for bygningsarbeidere med 5,4 prosent, ifølge SSB sin nye kvartalsvise lønnsstatistikk. Materialkostnadene til boligbygging har samtidig steget med 2 prosent.

Dagens Næringslivs eiendomsindeks for kontorlokaler viser at leieprisene i Oslo har holdt seg stabilt på et høyt nivå gjennom hele fjoråret. Også i de øvrige storbyene var leieprisene stabile i fjor med unntak av Trondheim som hadde en økning i kontorleieprisen fra januar 1999 til januar 2000.

Elektrisitetsforsyning

Det ble produsert 122,4 TWh elektrisk kraft i 1999, en økning på 5 prosent fra året før, og den høyeste produksjonen siden 1995. Til sammenligning er produksjonen ved normalt tilsig til vannmagasinene beregnet til å være 114 TWh, med den tilgjengelige produksjonskapasiteten vi hadde ved utgangen av 1999. I fjor var det for første gang siden 1995 eksportoverskudd av elektrisitet. Dette hadde sammenheng med rikelig nedbør og snøsmelting i fjellet, som førte til at fyllingsgraden i vannmagasinene var relativt høy fra mars og utover. Fyllingsgraden var særlig høy i perioden mai - august, noe som bidro til høyere produksjon enn normalt for årstiden i disse månedene. Som følge av mye overskuddskraft var det eksportoverskudd av elektrisitet i perioden juni - september, samt i november og desember. Eksportoverskuddet var særlig høyt i juli og august, med 1,7 TWh i hver av disse månedene. Det samlede eksportoverskuddet i fjor var på 1,8 TWh.

Netto innenlands forbruk av elektrisitet utgjorde i 1999 110,5 TWh, en nedgang på 0,1 prosent fra nivået året før. I 1998 var imidlertid forbruket rekordhøyt, med en økning på nesten 6 TWh fra året før. Sett i forhold til de forutgående årene var forbruket i fjor dermed likevel høyt. I perioden 1990-1997 steg forbruket

Priser på elektrisitet for husholdninger, tjenesteytende sektorer og industri. 1997-1999. Landsgjennomsnitt. Øre/kWh

År / kvartal	1997	1998 ⁵	98.1	98.2	98.3	98.4	1999 ⁵	99.1	99.2	99.3	99.4
Kraftpris^{1,2}											
Husholdninger	21,0	16,2	18,7	16,0	14,4	14,6	15,2	17,2	13,2	11,0	16,6
Tjenesteyting	19,9	16,5	18,3	16,6	16,9	15,9	14,8	16,2	13,9	13,2	14,9
Industri ⁴	18,5	16,3	18,2	15,9	16,8	16,0	15,1	16,1	14,5	14,0	15,3
Nettleie³											
Husholdninger	18,1	19,1 ⁵					19,9 ⁵				
Tjenesteyting	13,4	...									
Industri	10,1	...					...				
Forbrukeravgift											
	5,62	5,75					5,94				

¹ Kraftprisene for 1998 og 1999 bygger på informasjon fra de 66 største energiverkene, og har en dekningsgrad på vel 60 prosent.

² Kraftprisene er oppgitt eks. nettleie og avgifter. I tillegg kommer nettleie og forbrukeravgift samt merverdiavgift, som beregnes som 23 prosent av summen av de øvrige komponentene.

³ Nettleien endres normalt ikke gjennom året. Nettleien for husholdninger for 1998 og 1999 gjelder ved et forbruk på 18 000 kWh/år. Nettleie for tjenesteyting og industri for disse årene er foreløpig ikke tilgjengelig.

⁴ Unntatt kraftintensiv industri og treforedling. Industrien er fritatt for forbrukeravgift.

⁵ Foreløpige tall.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og NVE.

med rundt 1 TWh i gjennomsnitt per år. Det høye forbruket de siste par årene kan til dels tilskrives økt forbruk innen kraftkrevende industri. Dette forbruket utgjorde i fjor 31,1 TWh, en økning på 0,7 TWh fra året før, og rundt 2,8 TWh over gjennomsnittet i perioden 1990-1997. Oppgangen har sammenheng med produktjonsvekst i metallindustrien.

Forbruk innen alminnelig forsyning, dvs. netto innenlands forbruk eks. forbruk i kraftintensiv industri og bruk av uprioritert kraft (ikke garanterte kraftleveranser til elektrokjeler), var i 1999 på 75,1 TWh. Dette er en svak nedgang fra 1998, noe som kan ha sammenheng med at det var varmere i fjor enn året før, og at kraftbehovet til oppvarmingsformål dermed var mindre. Ved å korrigere forbruket til normale temperaturforhold, anslått som gjennomsnittet for perioden 1961-1990, blir økningen fra 1998 på om lag 2 prosent, tilsvarende 77,4 TWh. Forbruket i fjor lå dessuten en god del over nivået i perioden 1990-1997. Økningen har trolig sammenheng med reduserte kraftpriser, økt aktivitet innen tjenesteytende sektorer og mer bruk av teknisk utstyr.

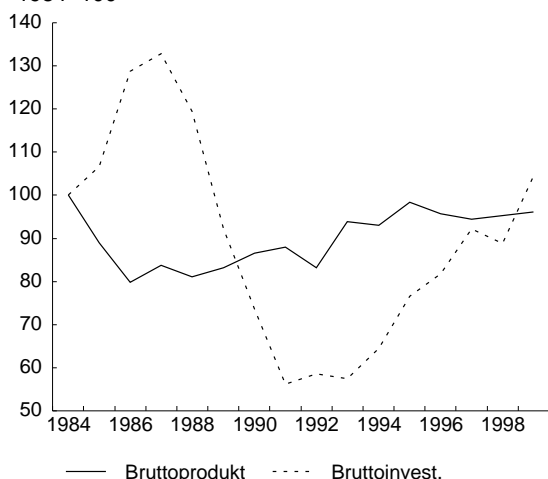
Kraftprisene ble redusert for de fleste kundegrupper fra 1998 til 1999. Gjennomsnittlig kraftpris for husholdninger, eks. avgifter og nettleie, var i fjor på 15,2 øre/kWh, rundt ett øre/kWh mindre enn året før. Nettleien for husholdninger steg imidlertid med rundt 0,8 øre/kWh fra 1998 til 1999 samtidig som forbrukeravgiften ble satt opp med 0,2 øre/kWh, slik at totalprisen alt i alt var uendret. For tjenesteytende sektorer ble kraftprisen (eks. avgifter og nettleie) redusert med 1,7 øre/kWh, eller 10 prosent. Også for industrien var det en nedgang i kraftprisene på vel 1 øre/kWh. Sammenlignet med prisnivået i 1997 ble kraftprisene for husholdninger og tjenesteytende sektorer i 1999 redusert med henholdsvis 28 og 26 prosent. Den store nedgangen i kraftprisene siden 1997 kan ha sam-

menheng med at det fra dette året har vært kostnadsfritt å skifte kraftleverandør, noe som har bidratt til økt konkurranse i kraftmarkedet. Høy fyllingsgrad i vannmagasinene og nedgang i spotprisene på uprioritert kraft de siste par årene har trolig også hatt betydning. Kraftprisene var dessuten relativt høye i 1997.

Kraftprisene varierte betydelig gjennom fjoråret for leveranser til husholdninger, men var mer stabile for leveranser til industri og tjenesteyting. Dette har sammenheng med at rundt 90 prosent av husholdningene kjøper kraft til variabel pris, som justeres etter sesong og markedsforhold. For de andre kundegruppene er fastpriskontrakter mer utbredt.

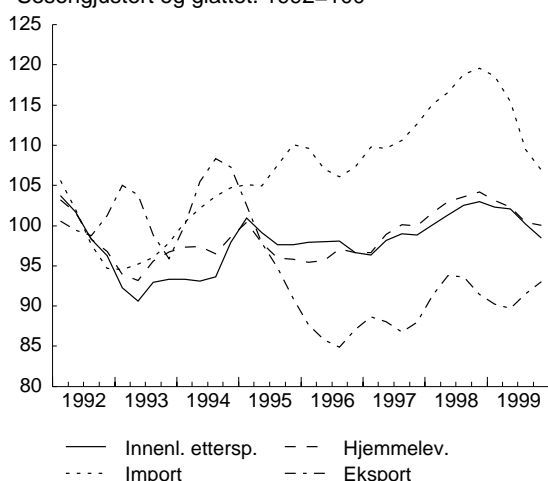
Næringslivet har til en viss grad mulighet til å veksle mellom bruk av olje og uprioritert kraft, og velger normalt det som er billigst. I fjor steg prisene på de fleste petroleumsprodukter som følge av økt oljepris og høyere avgifter. Blant annet steg listepreisene (eks. rabatter) på lett fyringsolje og fyringsparafin med henholdsvis 16 og 12 prosent, og kom opp i 40 og 48 øre/kWh. Tross høyere priser på oljeprodukter steg salget av lett fyringsolje og tungdestillat med henholdsvis 6 og 28 prosent fra 1998 til 1999. Salget av fyringsparafin og tungolje gikk ned med henholdsvis 2 og 8 prosent. Prisen på uprioritert kraft gikk i fjor ned med 0,5 øre/kWh fra året før, og var i gjennomsnitt 11,6 øre/kWh. Forbruk av uprioritert kraft gikk likevel ned med 13 prosent, og utgjorde 4,3 TWh. Det ser dermed ikke ut til å ha vært noen klar overgang fra bruk av olje til uprioritert kraft, selv om prisutviklingen skulle tilsi det. Dette kan ha sammenheng med at fritaket for forbrukeravgift på uprioritert kraft for brukere med reservefyring ble opphevet i 1999. I fjor var forbrukeravgiften på 5,94 øre/kWh, men ble satt opp til 8,56 øre/kWh per 1.1.2000.

Produksjon og investering i primærnæringene 1984=100

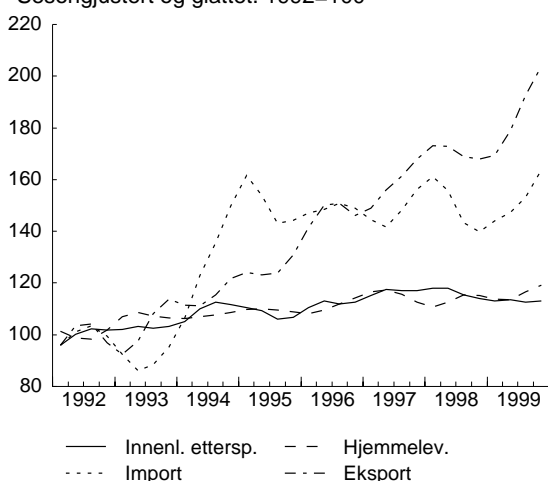
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Prisutviklingen for varer fra primærnæringene Sesongjustert og glattet. 1992=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Volumutviklingen for varer fra primærnæringene Sesongjustert og glattet. 1992=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Det er en målsetning for regjeringen at vindkraftproduksjonen skal komme opp i 3 TWh i år 2010, og det satses derfor mer på vindkraft. I fjor ga NVE klarsignal for utbygging av et vindkraftverk på Måsøy i Finnmark som vil omfatte 26 vindmøller. Dette vil bli Norges største vindkraftverk, med en effekt på 39 MW og en årlig produksjon på 150 GWh. Til sammenligning ble det produsert om lag 13 GWh vindkraft totalt i fjor. De totale investeringskostnadene vil bli på 300 mill. kroner, og kraftverket vil kunne dekke strømforbruket for om lag 6000 boliger. NVE har også gitt konsesjon til utbygging av vindkraftverk i Vågsøy i Sogn og Fjordane. Dette vindkraftverket vil ha en installert effekt på 4 MW, og en årlig produksjon på om lag 15 GWh. NVE gir inntil 65 og 8 millioner kroner i investeringsstøtte til hver av disse prosjektene. Det er dessuten fritak for investeringsavgift ved vindkraftutbygging samtidig som det gis produksjonsstøtte tilsvarende halv elektrisitetsavgift. I løpet av år 2000 er det forventet at NVE vil behandle søknader om vindkraftutbygging på til sammen 450 MW, som vil kunne gi en produksjon på 1,5 TWh.

Fra 1998 til 1999 steg produksjonskapasiteten for vannkraft med 0,3 TWh, mens den økte med totalt 3,5 TWh fra 1990 til 1999. Økningen i kapasiteten skyldtes en kombinasjon av ny vannkraftutbygging og opprusting av de eksisterende kraftverkene. Til sammenligning steg nettoforbruket av elektrisitet med 12,8 TWh fra 1990 til 1999.

Omsetningen på den nordiske Elbørsen, Nordpool ASA, øker stadig. Elbørsen er et marked for finansiell og fysisk krafthandel, og de fleste aktørene er fra Skandinavia. Elbørsen er inndelt i Elspot, Eltermin og clearing-markedet (bilateral handel). På Elspot omsettes kontrakter for fysiske leveranser av uprioritert kraft neste dag. Krafthandelen på Eltermin er kun finansiell og formålet med handelen er å sikre seg mot framtidige svingninger i kraftprisene. Det ble innført opsjoner som et nytt produkt på Elbørsen i oktober i fjor, og formålet med dette er også sikring. I fjor ble det omsatt 75,4 TWh på Elspot, til en verdi av om lag 8,7 mrd. kroner. Dette er en volumøkning på 32 prosent fra året før. Omsetningen på Eltermin var på 214,2 TWh, noe som er en vekst på 140 prosent fra året før. I tillegg ble det omsatt 1,7 TWh opsjoner. Den kraftige veksten i denne handelen indikerer et stadig økende behov for prissikring i kraftbransjen.

Primærnæringene

Primærnæringene består av jordbruk, skogbruk, fiske og fangst samt fiskeoppdrett. Hovedtallene for disse (unntatt skogbruk) er ført opp i tabellene for produksjon og faktoretterspørsel. Næringene skiller seg fra primærvarerne ved at næringene kan produsere andre varer enn primærvarer, og tilsvarende kan andre næringer også produsere primærvarer. Hovedtallene for primærvarerne (skogbruksvarer unntatt) er ført i tabellene for markedsutvikling.

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser en svak produksjonsøkning i primærnæringene fra 1998 til 1999. Reduserte priser ga likevel en svak nedgang i produksjonsverdi. Oppdrettsnæringen hadde høyest vekst i volum mens prisreduksjonene var størst innen jordbruk. Produktinnsatsen økte noe i både volum og pris, og sammen med redusert produksjonsverdi ga dette en nedgang i samlet bruttoprodukt for primærnæringene på i underkant av 2 prosent i forhold til 1998. Samlet bruttoinvestering i næringene økte med nær 18 prosent, og spesielt var investeringsøkningen innen fiske og fangst formidabel. Det samlede antall utførte timeverk sank med 4 prosent, og i lys av produksjonsøkningen og en svak økning i produktinnsats kan dette indikere en brukbar produktivitetsvekst.

Målt i faste priser økte produksjonen av primærvarene noe. Økt eksport med nær 10 prosent førte likevel til at leveransene til hjemmemarkedet ble noe redusert. Også uttak fra lager gikk ned og dekningen av innenlandsk etterspørsel ble dermed mindre i 1999 enn i 1998, til tross for økt samlet import. Prisene falt både på hjemmeleveransene, eksportvarene og importvarene.

Jordbruk og skogbruk

Foreløpige tall viser en svak produksjonsnedgang i jordbruksnæringen. Reduserte priser med nær 3 prosent bidro til en ytterligere reduksjon i produksjonsverdi. Verdien av produktinnsatsen ble også redusert, men ikke nok til å forhindre et redusert bruttoprodukt. Sysselsettingen ble i 1999 redusert med nær 4 prosent i forhold til 1998, og i lys av dette har jordbruksnæringen kommet relativt godt ut når produksjon og bruttoprodukt måles i forhold til timeverk.

Selv om produksjonen av jordbruksvarer ble redusert, førte redusert eksport og en markant økning i importen til noe økt innenlandsk anvendelse. Siden uttaket fra lager ble lavere i 1999 enn i 1998, sank likevel innenlandsk etterspørsel. Merk for øvrig at siden vi fokuserer på varer som kan produseres innenlands, har vi utelatt importvarer som av klimatiske årsaker ikke produseres i Norge.

Jordbruksoppkjøret ble i 1999 sluttført med en ramme på 1140 mill. kroner, hvor det ble gitt mulighet for å ta ut 330 mill. i form av økte målpriser. (Dette er omtrent på samme nivå som i avtalen fra 1998.) 540 mill. skulle gis i form av økte bevilgninger over statsbudsjettet, og resten i form av lavere utgifter til innsatsfaktorer. Reduserte oppnådde priser på jordbruksvarer kan dermed indikere at det ikke fantes rom for å ta ut målprisene, verken i siste halvdel av avtaleperioden fra 1998-avtalen eller i første halvdel av avtaleperioden fra 1999-avtalen. Blant annet har overproduksjon av melk ført til at midler er satt av til å kjøpe opptil 45 mill. liter av melkekvoten.

Jordbruk, jakt og viltstell. Produksjon og faktoreterspørsel¹. 1998-1999

Prosentvis endring fra året før

	Mrd.kr. 1999	Volum		Pris	
		1998	1999	1998	1999
Produksjon	25,1	1,5	-0,6	0,4	-2,7
Produktinnsats	13,2	-0,4	-3,9	0,9	0,2
Bruttoprodukt	11,9	3,8	3,1	-0,3	-5,8
Bruttoinvesteringer	6,4	-3,3	-2,2	3,7	1,4
Sysselsetting ²	148,7	-1,3	-3,8	..	..

¹ Basisverdi, dvs. markedsverdi fratrukket avgifter og handelsavanse.

² Total sysselsetting i millioner utførte timeverk.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsutviklingen for jordbruksvarer, jakt og viltstell¹. 1998-1999

Prosentvis endring fra året før

	Mrd.kr. 1999	Volum		Pris	
		1998	1999	1998	1999
Produksjon	25,2	1,5	-0,6	0,4	-2,7
Eksport	0,4	6,3	-11,1	-10,8	-33,2
Hjemmeleveranser	24,8	1,4	-0,4	0,7	-2,0
Import	3,7	-0,7	14,9	4,7	-6,7
Innenlandsk anvendelse	28,6	1,1	1,4	1,2	-2,6
Lagerendringer	-0,3	1,0	2,9	..	..
Innenlandsk etterspørsel	28,9	0,1	-1,4	1,3	-2,1

¹ Basisverdi, dvs. markedsverdi fratrukket avgifter og handelsavanse.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fiske, fangst og oppdrettsnæringen. Produksjon og faktoreterspørsel¹. 1998-1999

Prosentvis endring fra året før

	Mrd.kr. 1999	Volum		Pris	
		1998	1999	1998	1999
Produksjon	21,0	1,4	3,1	11,7	1,0
Produktinnsats	12,0	3,8	7,0	2,6	0,3
Bruttoprodukt	9,0	-1,9	-2,9	25,6	3,1
Bruttoinvesteringer	3,6	-5,8	86,8	3,3	-5,8
Sysselsetting	30,0	-0,8	-3,9	..	..

¹ Basisverdi, dvs. markedsverdi fratrukket avgifter og handelsavanse.

² Total sysselsetting i millioner utførte timeverk.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsutviklingen for fiske, fangst og oppdrettsnæringen¹. 1998-1999

Prosentvis endring fra året før

	Mrd.kr. 1999	Volum		Pris	
		1998	1999	1998	1999
Produksjon	20,6	1,6	3,3	11,8	1,0
Eksport	8,8	7,7	10,4	8,8	0,0
Hjemmeleveranser	11,8	-2,3	-1,7	13,9	1,9
Import	1,1	3,8	-23,5	28,9	2,7
Innenlandsk anvendelse	13,0	-1,8	-3,7	15,4	1,5
Lagerendringer	1,6	-1,2	2,7	..	..
Innenlandsk etterspørsel	11,3	-0,7	-7,3	16,1	4,2

¹ Basisverdi, dvs. markedsverdi fratrukket avgifter og handelsavanse.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Økologisk landbruk er et av departementets satsningsområder, og det er satt av vel 58 mill. til dette formål i avtaleperioden. Økologiske landbruksvarer utgjør fremdeles en liten andel av næringens produksjon, men er samtidig blant de varer hvor produksjonen vokser prosentvis sterkest. Avsetningsmulighetene for disse varene har imidlertid ikke vokst like sterkt, slik at en god del av de økologiske varene selges som klas-siske landbruksprodukter. En del av departementets midler skal derfor gå til tiltak for å redusere forskjellen mellom produsert og omsatt mengde av økolo-giske varer.

Produksjonen i skogbruksnæringen økte noe, men reduserte oppnådde priser førte til redusert produksjons-verdi. Sammen med økt verdi på produktinnsats ga dette lavere bruttoprodukt i 1999 enn i 1998. Syssel-settingen i næringen målt i timeverk falt med nær 8 prosent, slik at produksjonen per timeverk har økt be-traktelig. Produksjonen av skogbruksvarer økte noe mindre enn produksjonen i næringen, og sammen med økt eksport og redusert import sank dermed den innenlandske anvendelsen. Siden de oppnådde priser i hjemmemarkedet ble redusert, kan dette indikere at endringene har kommet fra etterspørselsiden.

Fiske, fangst og fiskeoppdrett

Foreløpige tall viser at økningen både i næringens pro-duksjon og oppnådde priser fortsatte også i 1999. I verdi passerte oppdrettsnæringen tradisjonell fiske og fangst i 1998, og sto i 1999 for omlag 11 mrd. kroner mot 10,1 mrd. for fiske og fangst. Volumveksten skyl-des vekst i oppdrett på nær 12 prosent, mens produk-sjonen i fiske og fangst sank med vel 6 prosent. Pris-økningene skyldes økte priser på varer fra fiske og fangst, mens oppdrettsvarer oppnådde noe reduserte priser i forhold til 1998. Økningen i produksjonsverdi ble motsvart av en tilsvarende økning i verdien av pro-dukthinnsats, slik at bruttoproduktet forble uendret fra 1998 til 1999. Disse tallene skjuler imidlertid en sam-mensetningseffekt. Mens bruttoproduktet sank med vel 3 prosent for fiske og fangst, økte bruttoproduktet for oppdrett med om lag 12 prosent. Reduserte fangst-kvoter i inneværende sesong kan forsterke nedgangen i bruttoproduktet for fiske og fangst, men dette avhen-ger blant annet også av hvorvidt prisene påvirkes av lavere tilbud. Målt i timeverk har også sysselsettingen i fiske, fangst og oppdrett falt med nær 4 prosent.

Næringenes samlede bruttoinvesteringer økte betyde-lig, og var over 86 prosent høyere i 1999 enn i 1998. Denne investeringsøkningen skyldes hovedsakelig økte investeringer i fiske og fangst. Lave investeringer over lang tid kombinert med forventninger om for-tsatt uendrede kvoter, kan ha bidratt til i overkant optimistiske investeringsplaner. Spesielt har det blitt ferdigstilt mange havgående fartøy over 27 meter. I perioden 1990 til 1995 var nybyggingen til dels svært lav, slik at siste års økning kan være et resultat av en nødvendig fornyelse av flåten. Dessuten er investerin-

gene i dette markedet preget av klyngedannelse, i den forstand at når først noen nøkkelbedrifter investerer, følger resten av aktørene etter. Kontraheringen for levering i inneværende år er også høy, så det er all grunn til å forvente fortsatt høye investeringer i nærin-gen i inneværende år. Kombinasjonen av til dels kraf-tig reduserte fangstkvotes og økt fangstkapasitet kan dermed gi press på ressursgrunnlaget og dårligere lønnsomhet i næringen i inneværende år.

Investeringene i oppdrettsnæringen økte med nær 12 prosent. Dette er en lavere vekst enn i 1998. En med-virkende årsak til dette kan være at aktørene på slut-ten av 1998 forventet relativ romslig vekst i førkvotene for 1999. Imidlertid reduserte departementet vek-sten i de tillatte førkvotene til oppdrettslaks fra 10 pro-sent til 5 prosent i februar 1999. Dette ble begrunnet med hensynet til markedsstabilitet, men kan isolert sett ha bidratt til reduserte investeringer.

Den økte produksjonen av varer ble i høy grad avsatt i eksportmarkedet, men også lagrene økte noe. Mindre import reduserte leveransene til innenlandske konsu-menter og foredlingsindustri ytterligere. Eksporten av oppdrettsvarer økte med vel 13 prosent, mens ekspor-ten av tradisjonelle fiskevarer falt med i underkant av 1 prosent. Til sammen økte derfor eksporten med over 10 prosent. Oppnådde eksportpriser på oppdretts-varer sank noe, mens eksportprisene på fiskevarer steg med nær 4 prosent. I gjennomsnitt holdt dermed eksportprisene seg uendret fra 1998 til 1999. Selv om eksportprisene på tradisjonelle fiskevarer økte, økte prisene på hjemmeveransene enda mer, og kan der-med forklare reduksjonen i eksport av disse varene.

Utenriks sjøfart

Næringen Utenriks sjøfart hadde en svak nedgang i samlet produksjon i 1999, målt i løpende priser. Ned-gangen var på 0,6 prosent i forhold til nivået i 1998. Svak prisoppgang for hele året bidro til at volumet ble redusert med 1,3 prosent i løpet av 1999, ifølge nasjo-nalregnskapstall for 1999.

Oljeprisen steg jevnt i 1999, og bidro negativt til etter-spørselen av tankfrakter, men veksten i andre frakt-markeder kompenserte delvis for ratefall og reduserte volumtall i tankmarkedet. For naturgasstransport og tørrbulk viste fraktratene en stigende tendens i 1999. Økt oljepris har også bidratt til økte driftskostnader i næringen. I kombinasjon har disse effektene bidratt til en svekkelse av bruttoproduktet, målt i løpende pri-ser, med 8,9 prosent sammenholdt med nivået i 1998.

Målt ved dødvekttonn (dwt) har den norskeide flåten ifølge Rederiforbundet hatt en nettoavgang i løpet av 1999 på 5 prosent. Målt i antall skip har imidlertid flåten økt med 3 prosent. I den norskeide flåten, som både består av norsk- og utenlandskregistrerte skip, holdt andelen norskregistrerte skip seg på om lag samme nivå som i 1998. Målt i dwt økte den norsk-

Kort om utenriks sjøfart

Utenriks sjøfart er en internasjonal næring. Et skip kan eies av et selskap i ett land, drives av et selskap i et annet land, og være registrert i et tredje. Eierstrukturen er ofte kompleks, og bidrar til at det i praksis er vanskelig å avgrense norsk utenriks sjøfart. Nasjonalregnskapet regner inntekter og utgifter knyttet til driften av et skip som driftsinntekter og -utgifter for Norge dersom operatøren av skipet er norsk. Norske selskapers inntekter knyttet til utleie av skip til norske eller utenlandske selskap, ved såkalt tidsbefraktning (t/c) eller bareboat befraktning, regnes også som norsk produksjon. Norske selskapers datterselskap i utlandet, som ofte står for driften av selskapets skip, regnes ikke som norske selskaper, og bidrar derfor ikke til norsk produksjon.

Skipets nasjonalitet bestemmes ved nasjonaliteten til skipets eier. Som hovedprinsipp skal den norske eierandelen være minst 50 prosent for at skipet skal regnes som norsk. Dette gjelder uavhengig av hvilket flagg skipet seiler under.

registrerte flåtens andel imidlertid med ca. 4,5 prosentpoeng, til 68,5 prosent. Dette skyldtes til dels at stor tonnasje ble avhendet i den utenlandsk registrerte delen av flåten, siden ratene for stor og gammel tonnasje falt ekstra mye. Verdien på den norskeide flåten var per 1. oktober 1999 19,1 mrd. US dollar, 1 mrd. US dollar lavere enn til samme tid året før. Den norske kronen svekket seg med 3,5 prosent overfor US dollar fra 1998 til 1999, og verdifallet i norske kroner var derfor noe mindre.

Den norske passasjerskipsflåten har en stor verdimesig betydning relativt sett, og utgjør 13,7 prosent av den norske flåtens totale verdi. Passasjertransportens bidrag til utenriks sjøfarts totale produksjonsverdi er likevel bare på 5 prosent. Dette skyldes at en stor del av de norskeide passasjerskipene drives av selskaper utenfor Norge.

Det er oljetankflåten som står for nesten hele nedgangen i tonnasje, målt ved dwt. Andelen av samlet tonnasje, målt ved dwt, sank fra 48,0 prosent i 1998 til 44,0 prosent i 1999. Kjemikalietankflåten er den delen av flåten som har hatt den største veksten i antall skip. Fordi fraktinntektene pr. tonnasjeenhet i frakt varierer mye mellom ulike former for frakt og ulike typer skip, er det imidlertid ingen direkte sammenheng mellom tonnasjeetall for ulike typer skip og den produksjonen disse skipene genererer.

Norge var per. 1. juli 1999 rangert som det 8. største skipsfartsflagget, målt i dwt. Norge har dermed falt med en plass årlig siden 1997. Panama har styrket sin andel med hele 5 prosentpoeng, og representerer dermed 20 prosent av den samlede verdensflåten.

Tankflåten utgjør 1/3 av norskeid flåte, og dette markedet har vært sviktende siden konjunkturtoppen i

Utenriks sjøfart. Produksjon og faktoreterspørsel 1998-1999

Prosentvis endring fra samme periode året før

	Mrd. kr.		Volumvekst		Prisvekst	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999
Produksjon	63,1	62,7	3,3	-1,3	-3,0	0,7
Produktinnsats	47,8	48,7	3,3	-0,8	-1,8	2,9
Bruttoprodukt	15,4	14,0	3,3	-2,4	-6,5	-6,7
Bruttoinvesteringer	11,5	8,9	6,5	-18,9	-1,1	-3,8
Sysselsetting	78,4 ¹	77,5 ¹	2,2 ¹	-1,1 ¹	10,2 ²	7,1 ²

¹ Millioner utførte timeverk, lønnstakere og selvstendige

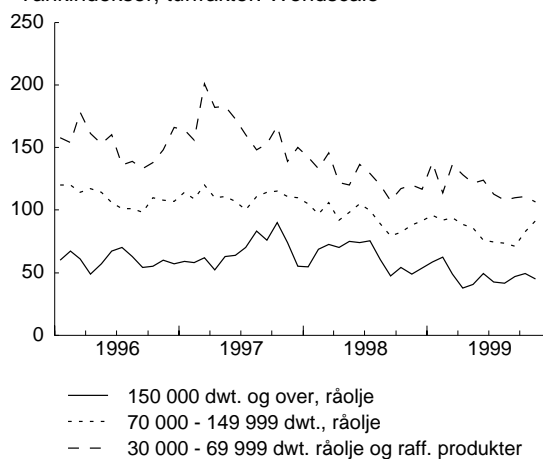
² Lønnskostnader per. lønnstaker timeverk

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Utvikling i fraktrater for frakt av olje. 1996 - 1999

Basert på noteringer i US dollar.

Tankindekser, turfrakter. Worldscale

Kilde: Lloyd's Ship Manager.

1997. Som en følge av svikten i markedet, og en manglende korreksjon av verdensflåten, falt ratene i 1999 mot det lave nivået som preget begynnelsen av 90-tallet. Den store tilgangen av nybygde skip på verdensmarkedet bidro ytterligere til den negative utviklingen.

Tørrbulkratene for tidsbefraktning (t/c) falt gjennom hele 1998, men snudde i løpet av 1999. Det var først og fremst i siste halvdel av 1999 at omslaget kom. Oppsving i etterspørselen etter kull, som følge av høy oljepris, kan forklare litt av økningen. Økt trafikk av jernmalm og stål, grunnet oppsving i Asia, bidro også positivt.

På verdensbasis ble det ifølge Platou levert 23 tankere i 1999, noe som er det høyeste tallet siden 1976. For Norges vedkommende gikk derimot investeringene ned. Brutto- og nyinvesteringene for den samlede norskeide flåten falt med henholdsvis 19 og 14 prosent i volum i 1999 for norske redere. I perioden

Privat tjenesteyting Fastlands-Norge, produksjon og investering

Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode

	Mrd.kr ¹ 1999	Volum					Pris				
		1999	99.1	99.2	99.3	99.4	1999	99.1	99.2	99.3	99.4
Produksjon	677,2	3,6	1,4	0,4	1,2	0,7	2,3	0,4	0,7	0,7	0,6
Produktinnsats	292,6	3,5	1,2	0,7	1,2	0,1	1,5	0,3	-0,5	0,5	1,7
Bruttoprodukt	385,3	3,5	1,4	0,3	1,3	1,2	2,9	0,4	1,7	0,8	-0,1
Bruttoinvesteringer	83,9	0,2	-0,9	-3,5	0,4	3,6	1,2	-1,2	2,3	-0,9	1,6
Syssetting ²	961,0	1,7									

¹ Nivå tall i løpende priser.² 1 000 personer.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Private tjenesteytende næringer, Fastlands-Norge

Prosentvis endring fra året før der ikke annet fremgår

	Mrd. kr ² 1999	Produksjon				Syssetting			
		Volum		Pris		Nivå ¹		Utvikling	
		1998	1999	1998	1999	1998	1999	1998	1999
Varehandel	174,4	5,2	-0,1	0,7	3,6	447,8	450,7	2,8	0,7
Hotell- og restaurantvirksomhet	36,3	4,3	1,5	4,6	4,0	80,3	81,4	3,5	1,4
Innenriks sjøfart	5,9	4,2	1,9	2,1	3,7	14,6	14,9	0,3	2,1
Transport ellers	110,4	2,0	3,5	3,0	3,7	147,4	150,6	3,2	2,2
Post- og telekommunikasjon	40,1	8,4	15,6	-2,5	-4,7	67,6	67,8	2,0	0,4
Finansiell tjenesteyting	63,5	3,3	12,4	3,2	-2,9	72,9	73,0	-1,5	0,1
Forretningsmessig tjenesteyting	142,5	8,9	3,1	5,4	3,1	215,6	228,1	9,1	5,8
Personlig tjenesteyting	104,7	2,7	1,2	5,4	4,1	257,4	258,1	3,3	0,3
Sum Private tjenesteytende næringer	677,8					1 303,6	1 324,6	3,6	1,6

¹ Millioner utførte timeverk, lønnstakere og selvstendige.² Nivå tall i løpende priser.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

januar til september i 1999 ble det, for den norskeide flåten, levert færre nybygde og brukte skip enn for samme periode i 1998. Avhendingen i form av salg og tap av skip på 108 skip i 1999, mot 90 i 1998. Målt ved dwt var avhendingen i 1999 nær 2,5 ganger så stor som i 1998.

For fergetransporten viste markedet totalt en økning i antall fraktede passasjerer og kjøretøy mellom Norge og utlandet, med henholdsvis 2,8 og 5,0 prosent, i de 11 første månedene av 1999. Det er vare- og personbilssegmentet som har bidratt med nesten hele økningen i frakt av kjøretøyer. Markedsutviklingen antas å reflektere produksjonsutvikling i den delen av flåten som drives av norske selskap.

Syssetningsutviklingen for utenriks sjøfart var negativ i 1999. Etter to år med vekst i antall utførte timeverk snudde trenden og ble redusert med 1,1 prosent i forhold til 1998. Næringen sysselsatte i 1999 anslagsvis 41 900 lønnstakere og selvstendig næringsdrivende. Andelen av utenlandske sjøfolk har vært svakt stigende de siste årene, og i prosent utgjorde de 1999 om lag 60 prosent.

Private tjenesteytende næringer, Fastlands-Norge

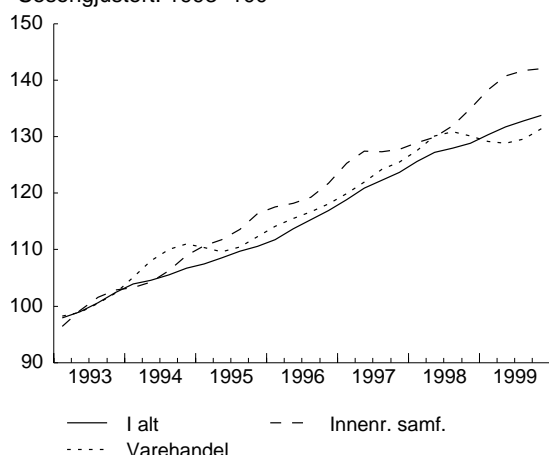
Også i 1999 økte bruttoproduktet raskere i de tjenesteytende næringene i Fastlands-Norge enn i de vareproduserende ifølge foreløpige tall fra nasjonalregnskapstall for 1999. Mens BNP for Fastlands-Norge økte med 1,8 prosent fra 1998 til 1999, var tilsvarende vekst for de tjenesteytende næringene 3,5 prosent. De tjenesteytende næringene, utenom offentlig forvaltning, rørtransport og utenriks sjøfart, bidro i 1999 med 44,1 prosent av bruttoproduktet i Fastlands-Norge, mot 41,9 i 1990.

Med unntak av varehandel, så var det i 1999 produksjonsvekst for samtlige av hovedområdene innenfor privat tjenesteytende virksomhet, både målt i volum og verdi. Også syssettingen økte med 1,6 prosent, når vi ser de private tjenesteytende næringene under ett. Innen samferdsel ga store investeringer over flere år i 1999 økt produksjon av passasjertransporter.

Varehandelen er den delnæringen under kategorien av tjenesteytende næringer som er størst målt i produksjonsverdi. Foreløpige nasjonalregnskapstall for 1999 gir en nedgang i produksjonsvolum på 0,1 prosent sammenlignet med 1998. Varehandelen hadde

Bruttoproduksjon i privat tjenesteyting, Fastlands-Norge utenom boligjenester

Sesongjustert. 1993=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå

imidlertid et sterkt år i 1998, med en tilsvarende vekst på 5,2 prosent.

Innen forretningsmessig tjenesteyting økte antall utførte timeverk med 5,8 prosent. Til sammenligning økte sysselsettingen, målt ved antall utførte timeverk, i Fastlands-Norge med 0,3 prosent. Produksjonsvolumet for forretningsmessig tjenesteyting ga 3,1 prosents vekst for 1999, noe som er 5,8 prosentpoeng svakere enn produksjonsveksten i fjor.

For næringen post- og telekommunikasjon sett under ett bidro kraftig vekst i delnæringen telekommunikasjon til en solid produksjonsøkning. Telekommunikasjon utgjorde da også mer enn 2/3 av samlet produksjonsverdi for de to delnæringene samlet sett. Denne næringen viste fortsatt en produksjonsvekst i volum på 15,6 prosent, hovedsakelig pga. økt trafikkvolum. Trafikkøkningen, målt i antall samtaleminutter, var særlig sterk for mobil samtaler. Den akkumulerte veksten i antall samtaleminutter for årets tre første kvartaler var 31,5 prosent, i forhold til samme periode i 1998. Internetttrafikken har også økt etterspørsel og produksjonen av fast-telefoni tjenester. Tilsvarende vekst for fast-telefoni var 16,5 prosent.

Når det gjelder området telekommunikasjon oppviser næringen fortsatt sterk produksjonsvekst i verdi, men også i volum. Prisutviklingen var derimot negativ, som den har vært på hele 1990-tallet, og prisen falt i 1999 med 8,0 prosent.

Finansiell tjenesteyting bidro sterkt til veksten for private tjenesteytende næringer i 1999. Spesielt var verdiveksten i 3. kvartal sterk, i forhold til tilsvarende kvartal i 1998. Dette skyldtes knappe rentemarginer for bankene i samme kvartal i 1998. Når utlånsrenta fra Norges Bank til spare- og forretningsbankene ble redusert i 1999, økte bankenes rentemargin. Rente-nettoen økte fordi bankene ikke reduserte utlånsrenta i samme styrke og takt som Norges Bank.

For alle næringene med passasjertransport som hovedaktivitet, viste 1999 en sterk økning i antall transporterte personer. 1999 var det første hele driftsåret med OSL Gardermoen og NSB Gardermobanen operative.

For jernbanetransport alene innebar Gardermobanens inntreden en økning på ca. 8,5 prosent av det totale antall reiste passasjerer. Gardermobanen sto i fjor for over 16 prosent av NSBs totale passasjerinntekter.

Samlet produksjonsvolum i transport ellers økte med 3,5 prosent. I delnæringene tjenester tilknyttet transport og lufttransport, økte produksjonen etter at OSL Gardermoen kom i drift. Kapasitetsøkningen, samt adgang for nye selskaper ga et total vekst i avganger/landinger på over 15,0 prosent, basert på Luftfartsverkets tall for årets 10 første måneder. Økningen i flytilbudet har imidlertid ikke noen motsvarende oppgang i passasjertallet. Dette, i tillegg til sterk pris konkurranse, har gitt dårligere driftsresultater for selskapene innen lufttransport. Prisene på innenlandsrutene økte i 4. kvartal i fjor, etter Color Airs opphør 1. oktober.

Etter mange år med vekst i produksjonsvolumet, synes nå en midlertidig topp å være nådd for hotellnæringen. Hotellstatistikken viste en nedgang i antall overnattinger, sammenlignet med samme kvartal året før i årets to siste kvartaler. Dette var den eneste gangen i løpet siste halvdel på 90-tallet at hotellstatistikken viste en negativ kvartalsvis utvikling. Det var utlendingene som sviktet, uten at noe enkelt land skilte seg systematisk ut. Restaurantomsetningen viste imidlertid jevn vekst gjennom 1999, og sikret derfor et godt år for Hotell- og restaurantnæringen sett under ett.

Etter en konsolidering av investeringsaktiviteten i de tradisjonelle samferdselsnæringene viser telekommunikasjonsnæringen i 1999 til fortsatt sterk vekst i investeringene. Det ble fortsatt investert i infrastruktur, både for fast- og mobiltelefoni. Investeringene som gjøres i form av fiberkabelnett, bidrar til en kraftig kvalitetsforbedring av nettet, og således til en kvalitetsforbedring av tjenesteproduksjonen. Ser man på verdien av bruttoinvesteringene for de private tjenesteytende næringene samlet, så endte veksten på 1,3 prosent for 1999.

Bruttonasjonalproduktet etter inntektskomponenter

I nasjonalregnskapet uttrykker driftsresultatet den verdi som skapes i bedriftene til godtgjørelse for eiers egeninnsats i virksomheten og til avlønning av produksjonsfaktoren kapital. Størrelsen beregnes residualt for hver næring med utgangspunkt i bruttoprodukt regnet i basisverdi, fratrukket kapitalslit, netto næringskatter og lønnskostnader. Det knytter seg stor usikkerhet til foreløpige tall for driftsresultatet og

usikkerheten er størst på detaljert næringsnivå. Så kort tid etter årets utløp presenteres det derfor bare tall for landet totalt og for Fastlands-Norge.

Foreløpige nasjonalregnskapstall i løpende priser viser at bruttonasjonalproduktet var på 1 189 milliarder kroner i 1999. Dette er en økning på 82 milliarder kroner, eller 7,4 prosent, fra 1998. Kapitalslitet er anslått til 192 milliarder kroner, en vekst på 12 milliarder fra året før. Det er videre anslått at netto produksjonsskatter steg med 2,5 prosent. Totale lønnskostnader i 1999 er beregnet til 591 milliarder kroner, etter en vekst på 6,0 prosent fra 1998. Driftsresultatet totalt i 1999 kan dermed foreløpig anslås til 255 milliarder kroner, en vekst på 15,2 prosent fra året før.

Prisoppgangen på råolje og naturgass var en hovedårsak til bedringen i driftsresultatet for landet totalt i 1999. For Fastlands-Norge, som omfatter norsk økonomi utenom oljevirkosomhet og utenriks sjøfart, viser de foreløpige nasjonalregnskapstallene at driftsresultatet ble redusert med 8 milliarder kroner fra 1998 til 1999. Bruttoprodukt økte med 33 milliarder, mens kapitalslit, netto produksjonsskatter og lønnskostnader til sammen vokste med 42 milliarder kroner. Lønnsandelen, lønnskostnadenes andel av bruttoprodukt, var for Fastlands-Norge 56,9 prosent i 1999, mot 55,5 prosent i 1998.

Bruttonasjonalprodukt etter inntektskomponenter

Milliarder kroner

	1998	1999	Endring fra 1998 til 1999	
			Milliarder kroner	Prosent
Bruttonasjonalprodukt	1 107,1	1 189,3	82,3	7,4
Kapitalslit	180,9	192,5	11,6	6,4
Netto produksjonsskatter	147,3	150,9	3,6	2,5
Lønnskostnader	557,6	591,1	33,5	6,0
Driftsresultat	221,2	254,8	33,6	15,2
Fastlands-Norge				
Bruttoprodukt	961,6	994,9	33,4	3,5
Kapitalslit	122,9	131,2	8,3	6,7
Netto produksjonsskatter	139,7	140,5	0,8	0,6
Lønnskostnader	533,5	566,2	32,7	6,1
Driftsresultat	165,5	157,1	-8,4	-5,1

Kilde: Statistisk sentralbyrå.